Don Juan

sau

Dragostea pentru geometrie

în româneşte de Veronica Porumbacu

Personajele

DON JUAN
TENORIO, tatăl său
MIRANDA
DON GONZALO, comendatar[1] de Sevilla
DONNA ELVIRA, soţia sa
DONNA ANNA, fiica lor
PATER DIEGO
DON RODERIGO, prietenul lui Don Juan
DONNA INEZ
CELESTINA, codoaşa
DON BALTHAZAR LOPEZ, un soţ
LEPORELLO
VĂDUVE DIN SEVILLA
TREI VERI DUELGII
LOCUL
O Sevilla de teatru
EPOCA
Pe timpul costumelor frumoase.

[1] Comendatar — cavaler însărcinat cu o „comendă", adică cu administrarea bunurilor unui ordin bisericesc catolic.

Actul I

în faţa palatului

Noapte Muzică. Un tînăr suie pe furiş scara, ca să poată iscodi de pe terasă ce se petrece în palat. Un păun ţipă. Findcă iese cineva pe terasă, tînărul se < ascunde îndărătul unei coloane,

DONNA ELVIRA: Don Juan? Don Juan?

DONNA INEZ: Nu-i nimeni aici.

DOMA ELVIRA: Bălanul lui e în grajd.

DONNA INEZ: Cu siguranţă că te înşeli, Donna Elvira^ Ce să caute un om pe-ntunericul ăsta? Mă trec fiorii, şi, dacă mai ţipă şi păunii... Of, îmi îngheaţă măduva-n oase,, înainte chiar de a-i auzi!

DONNA ELVIRA: Don Juan? Don Juan?

DONNA INEZ: Vîjîie vîntul prin palmieri. Parc-ar zăngăni sabia cuiva, cînd coboară pe treptele de piatră. Cunosc zgomotul ăsta, îl aud în fiece noapte, şi ori de cîte ori ies la fereastră : nu-i decît vîntul prin palmieri.

DONNA ELVIRA : A venit, ştiu bine; calul său alb e-în grajd...

(Amîndouă dispar, şi tînărul iese din penumbră ca să mai iscodească; trebuie să se ascundă din nou după coloană fiindcă din partea opusă apare un bătrîn, însoţit de un preot rotofei.)

TENORIO : Răbdare! Uşor de spus, pater Diego. Dar dacă bădăranul ăsta nu mai vine de loc? Iacă şi miezul nopţii! Răbdare! Nu-i mai tot lua apărarea lui fiu-meu. N-are inimă, ţi-o spun eu, e leit maică-sa. Rece ca piatra..

Auzi ce spune la douăzeci de ani: „Nu mă interesează femeile!" Şi partea proastă, pater Diego, e că nu minte. Cum gîndeşte, aşa vorbeşte. Cică iubita lui, şi mi-o spune de la obraz, e Geometria. Of, multă bătaie de cap mi-a dat. Dumneata singur spui că nici o femeie nu i-a pomenit numele la spovedanie! Şi unul ca ăsta e fiu-meu, singurul meu băiat, urmaşul meu! La douăzeci de ani nu ştie ce-i femeia, pater Diego, îţi poţi închipui una ca asta?

PATER DIEGO: Aveţi răbdare.

TENORIO: O cunoşti pe Celestina...

PATER DIEGO: Ssst!

TENORIO: Vestita codoaşă a Spaniei, ea, care izbuteşte să-şi facă muşterii şi printre episcopi, numai pe fiu-meu nu. Pe fiu-meu, nu. Şi ce de bani m-a costat! Iar el, chiar dacă se întîlmplă să calce vreodată într-un bordel, ce face acolo? Joacă şah. Asta am văzut-o cu ochii mei. Şah!

PATER DIEGO: Mai încet, tată Tenorio!
TENORIO : Auzi, nu-l interesează femeile!
PATER DIEGO: Vine cineva.
TENORIO: Băiatul ăsta are să mă bage-n mormînt, ai să vezi, pater Diego, un cîrcel la inimă, şi gata...
(Intră don Gonzalo, comendatarul.) PATER DIEGO: A venit?
DON GONZALO : Nu-i încă miezul nopţii.
TENORIO: Don Gonzalo, nobile comendatar de Se-villa, nu-l judecaţi greşit pe feciorul meu. Don Juan e unicul meu fiu. Don Juan va fi un ginere cuceritor, dacă va veni, şi nu pot să cred, comendatare, c-a uitat pur şi simplu data nunţii, nu pot să cred.
DON GONZALO: Are mult de mers călare tînărul, şi asta după nişte zile grele. N-am o părere proastă despre fiul dumneavoastră, s-a luptat straşnic.
TENORIO: Adevărat?
26
DON GONZALO : Nu vreau să vă măgulesc, fiindcă, din întîmplare, sînteţi părintele lui. Vă aduc doar la cunoştinţă un fapt ce nu are să fie niciodată contestat de istoria patriei noastre : el a fost eroul de la Cordova.
TENORIO: Nu l-aş fi crezut în stare.
DON GONZALO : Ca să fiu sincer, tată Tenorio, nici eu nu l-aş fi crezut în stare. Portretul acestui tînăr, aşa cum mi-l făcuseră iscoadele mele, era de-a dreptul îngrijorător. Ziceau că-şi îngăduie să glumească pînă şi pe socoteala mea.
TENORIO : Of, băiete, băiete !
DON GONZALO : L-am chemat în cort la mine şi l-am întrebat între patru ochi: De ce-am pornit noi cruciada asta? Şi pentru că se mărginea să zîmbească, l-am cercetat mai departe : De ce-i urîm pe păgîni ?
TENORIO: Şi ce v-a răspuns?
DON GONZALO: Că el nu-i urăşte.
TENORIO: Of, băiete, băiete!
DON GONZALO : Dimpotrivă, mi-a spus c-am avea ce învăţa de la păgîni; iar cînd l-am întîlnit a doua oară, citea o carte, întins sub un stejar de plută. O carte arabă.
TENORIO: Ştiu, geometria, dracu' s-o ia de geometrie.
DON GONZALO: L-am întrebat de ce-o citeşte.
TENORIO : Şi, pentru Dumnezeu, ce v-a răspuns ?
DON GONZALO : A zîmbit doar.
TENORIO: Of, băiete, băiete!
DON GONZALO : Nu neg, tată Tenorio, că de multe ori zîmbetul lui m-a scos din sărite. Cînd l-am trimis pe tînărul dumneavoastră fiu la Cordova să măsoare cetatea duşmană, ştiam că ordinul depăşea orice închipuire : nici nu credeam c-o să se încumete. Voiam doar să-i piară zîmbetul. Şi să mă ia în serios. A doua zi, cînd a intrat în cortul meu, viu şi nevătămat din creştet pînă în tălpi, cu un petic de hîrtie în mînă, nu-mi venea să-mi cred ochilor văzîndu-l
17
că-mi raportează, negru pe alb, lungimea cetăţii duşmane : 942 de picioare.
TENORIO: Şi cum a izbutit?
DON GONZALO : Don Juan Tenorio — am spus eu, îmbrăţişîndu-l de faţă cu toţi ofiţerii, care n-ar fi dat niciodată dovadă de un asemenea curaj — să ştii că te-am judecat greşit, însă din clipa asta eşti fiul meu, logodnicul Annei mele, Cavaler al Crucii Spaniole, Eroul de la Cor-dova!
(Se aude muzică.)
TENORIO: Dar cum a izbutit ?
DON GONZALO : L-am întrebat şi eu.
TENORIO : Ce a răspuns ?
DON GONZALO : A zîmbit, atîta tot.
(Apare donnă Elvira cu măşti în mină.)
DONNA ELVIRA : Balul mascat a început! *{Face cîţiva paşi de dans după muzică. înăuntru a şi început dansul.)* DONNA ELVIRA: *Eu sînt Femeia*
şi lacul cu lună în noaptea aceasta.
Tu eşti Bărbatul
şi luna cu lacul în noaptea aceasta.

în noapte, noi toţi sîntem una,
iar feţele nu se mai văd.
Sînt orbi în iubire
toţi cei ce nu sînt mireasă şi mire. PATER DIEGO : Aşteptăm mirele. DONNA ELVIRA : Mirele e aici!
TENORIO : Fiul meu ?
DONNA ELVIRA: Bălanul lui e în grajd. Pe fiul dumneavoastră l-am văzut doar din depărtare, dar vă încredinţez, tată Tenorio, că nici un călăreţ n-a descălecat vreodată atît de graţios de pe un cal alb: hop! Şi a căzut în picioare, de parc-ar fi avut aripi.
28
DON GONZALO : Unde-i donna Anna ?
DONNA ELVIRA: Eu sînt mama miresei, dar mă simt mai mireasă decît copila mea. Sîntem ultimele fără mască. Sper să nu mă ia drept mireasa lui! Şi tu, soţul meu, trebuie să-ţi pui o mască, datina-i datină şi, dacă îmi îngădui să-ţi fac o rugăminte, nu mai rosti nici un nume; altfel ce rost mai are să purtăm măşti?
(Apare o pereche mascată.)
EA : Ba tu eşti! Şi încă cum! Pun rămăşag pe viaţa mea că eşti tu. Lasă-mă să-ţi văd mîinile. EL : Trebuie să fie o greşeală. EA : Nici un bărbat nu are mîini ca ale tale! EL : Ne aude lumea.
(Don Gonzalo şi Tenorio îşi pun măştile.)
DON GONZALO : Să mergem.
(Don Gonzalo şi Tenorio se îndepărtează.)
DONNA ELVIRA : Un cuvînt, pater Diego!
(Perechea mascată se sărută.)
PATER DIEGO: Cine-s nerușinaţii ăştia doi? Parc-aş cunoaşte vocea femeii. Aş jura că e Miranda. DONNA ELVIRA : Trebuie să vorbeşti cu ea. PATER DIEGO : Cu Miranda, tîrfa asta, aici la castel ? DONNA ELVIRA: Cu donna Anna.
(Perechea mascată se sărută.)
DONNA ELVIRA: Biata copilă şi-a pierdut capul,, vrea să se ascundă de teama bărbatului, tremură din toate-încheieturile, dar e fericită de cînd a aflat c-a venit.
PATER DIEGO : ... cel mai graţios călăreţ care a descălecat vreodată de pe un cal alb : hop! şi a căzut în picioare,, de parc-ar fi avut aripi.
29-
DONNA ELVIRA: Diego!
PATER DIEGO: Zi mai departe!
DONNA ELVIRA: De ce te uiţi atît de urît la mine?
PATER DIEGO : Dacă biserica noastră spaniolă nu s-ar încăpăţîna să se ţină numai de binefaceri, ceea ce înghite aproape o zecime din daniile primite în cutia milelor, am putea şi noi descăleca de pe un cal alb, donna Elvira, în loc să coborîm de pe spinarea unui măgar.
DONNA ELVIRA: Diego!
PATER DIEGO: Zi mai departe!
DONNA ELVIRA: N-am jurat niciodată să fiu statornică în infidelitate, pater Diego! Să rămînem prieteni. Pari să uiţi că sînt măritată, dragul meu, şi dacă m-aş îndrăgosti, Doamne fereşte, de vreun tînăr, atunci l-aş înşela numai pe soţul meu, nu pe tine.
PATER DIEGO: Elviro!
DONNA ELVIRA: Asta o dată pentru totdeauna, prietene!
PATER DIEGO: Ssst !
DONNA ELVIRA : Să mergem la donna Anna.
(Donna Elvira şi pater Diego ies; rămîn în scenă doar perechea mascată, precum şi tânărul ascuns după coloană.)
EA: O confuzie? Cum poţi să vorbeşti aşa? Atunci ar fi confuzie tot ce leagă pe un bărbat de-o femeie. Crezi că nu mai ştiu cum e sărutarea ta? Te-am găsit, te-am recunoscut. De ce tăgăduieşti? Crezi că mă poţi păcăli, •dacă ţi-ai pus masca? Trebuie să-mi scot eu masca, pentru ca să mă recunoşti? Au să m-arunce în stradă, dacă mă prind fără ea. *(îşi scoate masca.)*
EL : Miranda! ?
EA: Tîrfa — da; sînt aici, pentru dumneata.
EL : Cum îndrăzneşti ?
30
EA: Te iubesc. Am îndrăznit, da, te-am recunoscut dintre sute de oameni. Te iubesc. De ce te sperii?

Şi alţii m-au îmbrăţişat, dar totul a fost ca apa care trece prin sită, totul, pînă ce m-ai ţinut în braţele tale. De ce taci? N-ai experienţa femeilor, mi-ai spus, şi am rîs; rîsul meu te-a jignit, ştiu bine, l-ai înţeles greşit — şi pe urmă am jucat şah!
EL: Şah?
EA: De atunci îţi cunosc mîinile.
EL: Eu nu joc şah.
EA: Am rîs, fiindcă tu ştii, din instinct, mai mult decît toţi bărbaţii Sevillei la un loc. Te-am văzut: cufundat în jocul de şah, primul bărbat care-a cutezat într-adevăr să facă ce are chef, pînă şi în bordel.
EL: Mă cheamă Don Roderigo.
EA: Ei aş!
EL: De ce rîzi?
EA: Don Roderigo! Vrei să-ţi baţi joc de mine, înţeleg, fiindcă şi acela m-a strîns în braţe. Don Roderigo? ! îl cunosc pe el şi pe toţi ceilalţi, care nu se deosebesc unul de altul decît prin nume, şi deseori mă mir că nu se confundă singuri între ei. Ce mi-e unul, ce mi-e altul. Chiar cînd tac şi te îmbrăţişează e tot ca şi cînd ar vorbi. Cît de plicticoşi sînt oamenii ca Roderigo, prietenul tău! Tu nu-ţi dai seama cît de mult te deosebeşti de ei. De aceea ţi-o şi spun.
EL : Şi dacă sînt totuşi don Roderigo ? Şi dacă ţi-o jur pe tot ce am mai sfînt?
EA : Atunci rîd de tot ce are mai sfînt unul ca don Roderigo, şi îţi ţin mîinile într-ale mele. Le-am recunoscut. Dă-mi voie să ţi le sărut. Sînt mîini care mă redau mie însămi, mîini cum nu le are decît un singur om pe lume, şi acela eşti tu — Don Juan!
3i
EL: Don Juan ?
(Ea li sărută mîinile)
Uite-l colo!
(Arată înspre tînărul care a apărut de după coloana unde se ascunsese. Miranda îl vede şi scoate un ţipăt, ca străpunsă de un cuţit. în aceeaşi clipă, năvăleşte pe terasă im şir de măşti, dansînd poloneza, mînă-n mînă; Miranda e prinsă în lanţul de dănţuitori şi dispare cu măştile.)
DON RODERIGO: Juan, de unde ai răsărit aşa deodată?
DON JUAN: Ascultă-mă.
DON RODERIGO : De ce întîrzii aici în parc ? Eşti aşteptat, prietene, toţi întreabă de mire. De ce nu intri?
DON JUAN: Dacă-mi eşti prieten, Roderigo, te rog fă-mi un serviciu mărunt, pentru tine e un fleac, pentru mine — totul. Simt atît de limpede : acum şi aici, în noaptea asta, se va hotărî ceva ce nu se va mai putea schimba ni- j ciodată. O ştiu de un ceas, Roderigo, şi nu pot face nimic | împotrivă. Eu nu! Iaca, aşa, deodată, un dobitoc de cal să-mi dicteze destinul! E cumplit. Vrei să m-ajuţi, Roderigo ?
DON RODERIGO : Nu pricep o iotă.
DON JUAN: Adu-mi calul din grajd.
DON RODERIGO : Pentru ce ?
DON JUAN: Trebuie să plec, Roderigo.
DON RODERIGO: Să pleci?
DON JUAN : Cît mai sînt liber. *(Rîsete în palat. Don Juan îşi ia prietenul pe după umeri şi îl trage în faţa scenei, unde e întuneric.)* Roderigo, mi-e teamă.
DON RODERIGO : Tu, eroul de la Cordova ?
DON JUAN: Lasă prostiile!
DON RODERIGO : Toată Sevilla răsună de faima ta.
32

DON JUAN : Ştiu, ei cred de-adevăratelea că m-am strecurat pînă la Cordova să măsor cetatea, că mi-am pus viaţa în joc pentru cruciada lor.
DON RODERIGO: Ce, n-ai făcut-o?
DON JUAN: Drept cine mă iei?
DON RODERIGO: Nu înţeleg.
DON JUAN : Geometrie pentru începători, Roderigo! Dar nici măcar dacă le-aş desena-o pe nisip, tot n-ar înţelege nimic domnii ăştia. De aceea vorbesc despre minuni, despre Dumnezeu din ceruri şi cînd, în sfîrşit, mortierele noastre îşi nimeresc ţinta, se şi supără că mă văd zîmbind. *(Se uită cu teamă*

împrejur.) Roderigo...
DON RODERIGO: De ce anume ţi-e teamă?
DON JUAN: Nu mă pot uita la ea!
DON RODERIGO : La cine ?
DON JUAN: Nici nu mai ştiu cum arată.
DON RODERIGO: Donna Anna?
DON JUAN: Nici nu mai ştiu, nu mai ştiu... Am călărit toată ziua. Mi-era dor de ea. Mi-am tot încetinit trapul. Aş fi putut sosi aici cu ore în urmă, dar cînd am zărit zidurile Sevillei, m-am ghemuit jos lîngă o cisternă pînă s-a întunecat... Roderigo, să fim sinceri.
DON RODERIGO : Negreşit.
DON JUAN: Cum poţi ştii pe cine iubeşti?
DON RODERIGO : Dragul meu Juan!
DON JUAN: Răspunde!
DON RODERIGO: Nu te înţeleg.
DON JUAN: Eu însumi nu mă înţeleg, Roderigo. Acolo, lîngă cisternă, cu chipul răsfrînt în oglinda neagră a apei — ai dreaptate, Roderigo, e ciudat.... Cred că iubesc. *(Ţipăt de păun.)* Ce-a fost asta? *(Păunul ţipă din nou.)* Iubesc. Dar pe cine?
DON RODERIGO : Pe donna Anna, mireasa ta.

DON JUAN: Nu-mi pot reaminti chipul ei, aşa, dintr-o dată.
(Un grup de măşti vesele lunecă pe Hngă ei.)
DON JUAN: Era şi ea?
DON RODERIGO : Mireasa nu poartă mască. Te-a ameţit fericirea, asta-i tot, Juan. Hai să intrăm. A trecut de miezul nopţii.
DON JUAN: Nu pot!
DON RODERIGO : Da' unde dracu' vrei să te duci ?
DON JUAN: Să plec.
DON RODERIGO: La geometria ta?
DON JUAN: Acum, cînd ştiu ce ştiu — da... Aici sînt pierdut. Călărind pe lîngă castel, prin întuneric, am văzut la o fereastră o femeie tînără : aş fi putut s-o iubesc, pe cea dintîi întîlnită în cale, pe oricare, întocmai ca şi pe Anna mea.
DON RODERIGO : Poate că era chiar ea.
DON JUAN: Poate! Şi să jur, zici tu, ca un orb, că aşa e, deşi oricare alta poate pretinde că ea era?
DON RODERIGO : Tăcere !
DON JUAN : Să nu mă trădezi, Roderigo, să nu spui că m-ai văzut.
DON RODERIGO : încotro ?
(Don Juan sare peste balustradă şi dispare în întunericul parcului. Roderigo îşi pune iar masca, în timp ce pater Diego şi donna Anna apar, amîndoi nemascaţi.)
PATER DIEGO: Aici, copila mea, sîntem singuri.
DONNA ANNA: Nu. PATER DIEGO: Cum nu?
DONNA ANNA: Un bărbat...! DON RODERIGO: *Eu sînt Bărbatul şi luna cu lacul, în noaptea aceasta.*

Tu eşti Femeia şi lacul cu lună, în noaptea aceasta. în noapte noi toţi sîntem una, iar feţele nu se mai văd. Sînt orbi în iubire toţi cei ce nu sînt mireasă şi mire.
(Se înclină.) Dumnezeu s-o binecuvânteze pe donna Anna, mireasa! *(Iese.)*
DONNA ANNA: Poate că era el.
PATER DIEGO: Mirele nu poartă mască.
DONNA ANNA: Mi-e atît de teamă!
PATER DIEGO: Copila mea! *(Păunul ţipă.)* E păunul, copilă, n-ai de ce să te sperii. Nu te caută pe tine, bietul păun care peţeşte de şapte săptămîni cu vocea lui răguşită, şi mereu îşi desface roată coada multicoloră, doar-doar o să-l audă doamna păunită. Dar ei, pare-se, îi e la fel de teamă ca şi ţie, şi nu ştiu pe unde se ascunde. De ce tremuri?
DONNA ANNA: II iubesc doar—sînt sigură...

PATER DIEGO : Şi totuşi vrei să te-ascunzi de el ? De cel mai graţios călăreţ care a sărit vreodată de pe un cal alb : hop! şi a căzut în picioare, de parcă ar fi avut aripi, întreab-o pe mama ta! Mama ta jură că n-a mai văzut aşa statură, dar eu mă îndoiesc de memoria mamei tale şi, ca preot, trebuie să-ţi amintesc că o statură zveltă nu-i încă totul pe lume, zău nu, dimpotrivă, există şi valori lăuntrice, pe care adesea femeia se face că nici nu le observă, însuşiri sufleteşti, care trag mai greu în cumpănă decît o triplă guşă — da' ce -am vrut să spun ? Nu mă îndoiesc că cel ce ţi se va înfăţişa, dintr-o clipă în alta, va fi un tînăr zvelt, mîndru ca un păun... *(Donna Anna vrea să fugă.)* Stai. *(O trage înapoi pe bancă.)* încotro?

DONNA ANNA: Simt că o să leşin.

PATER DIEGO : Atunci te va ţine în braţe, pînă ce te vei trezi, copila mea, şi totul va fi bine.

35

DONNA ANNA : Unde e ?

PATER DIEGO : Cred că-n palat. îşi caută mireasa, după datină ... Păgînii o numeau Noaptea Desfrîului. O datină sălbatică, spune cronica; oricine se împerechea cu oricine, după plac, şi nimeni nu ştia în noaptea aceea pe cine strînge în braţe. Fiindcă toţi purtau aceeaşi mască şi, bănuie cronicarul, toţi erau goi, cum i-a făcut Dumnezeu, şi bărbaţii şi femeile. Goi ca-n ziua cea dinţii. Aşa era la păgîni...

DONNA ANNA: Vine cineva!

PATER DIEGO: Unde ?

DONNA ANNA : Parcă am auzit un zgomot.

PATER DIEGO: Vîntul prin palmieri...

DONNA ANNA: Te rog să mă ierţi, pater Diego.

PATER DIEGO : Aşa era la păgîni, oricine se împerechea cu oricine, dar e mult de atunci. Creştinii au botezat-o Noaptea Recunoaşterii, şi totul a primit o semnificaţie pioasă. De-atunci mirele şi mireasa au fost singurii care aveau voie să se îmbrăţişeze nemascaţi în noaptea aceea, bineînţeles dacă se recunoşteau în mulţimea măştilor, prin puterea iubirii lor adevărate. O semnificaţie frumoasă, o semnificaţie înaltă, nu-i aşa?

DONNA ANNA: Da.

PATER DIEGO : Numai că nu s-a adeverit, din păcate, zice cronicarul, cîtă vreme mirele şi mireasa au purtat şi ei măşti, ca toţi ceilalţi. Au fost, zice cronicarul, prea multe confuzii... De ce nu mă asculţi?

DONNA ANNA: Vine cineva.

(Donna Elvira iese din palat.)

DONNA ELVIRA : Pater Diego !

PATER DIEGO : Ce s-a întîmplat ?

DONNA ELVIRA : Vino ! Da' repede ! Vino !

(Pater Diego se conformează chemării şi donna Anna se trezeşte dintr-o dată singură în noapte. Păunul repetă ţipătul lui răguşit. Deodată, cuprinsă de groaeă, sare

36

peste aceeaşi balustradă ca şi don Juan mai înainte,
şi dispare in parcul întunecos, ca să scape de el. Donna
Elvira se întoarce.)

DONNA ELVIRA : Anna! Unde-o fi ? Anna!

(Pater Diego se întoarce.)

PATER DIEGO : Fireşte că-i o tîrfă, o cheamă Miranda, toţi îi ştiu numele, o biată făptură care n-are ce căuta aici. Fireşte că locul ei e pe stradă. *(Vede banca goală.)* Unde e donna Anna?

DONNA ELVIRA : Anna ? Anna ?

PATER DIEGO: Trebuie să fi intrat înăuntru...

(Donna Elvira şi pater Diego intră în palat. Tăcere. Păunul îşi repetă ţipătul răguşit.)

Intermezzo

în faţa celei de a doua cortine, apar Celestina şi Miranda.

CELESTINA : Nu mai boci, îţi spun! Şi nu mai vorbi prostii. Dacă nu ştii ce se cade unei tîrfe, ia-ţi boarfele şi şterge-o.

MIRANDA: Celestina!

CELESTINA: Musteşte inima în tine, de multă ce ai!

MIRANDA: Celestina, unde să mă duc?

CELESTINA: îndrăgostită! Şi mai îndrăzneşti să mi te-arăţi în ochi. îndrăgostită de un singur domn. Ia-ţi catrafusele şi, cu asta basta!...V-am tot spus şi răspus : inima n-are ce căuta în treburile noastre. Eu ştiu ce pacoste e dragostea adevărată. Altfel cum aş fi ajuns, crezi tu, să ţin un bordel? Ştiu eu ce înseamnă

să plîngi cu sughiţuri, cînd e inima în joc. O singură dată am păţit-o, şi de-atunci gata. Mi-am jurat-o ! Nu mă port cu voi ca o mamă ? O făptură ca tine, Doamne-Dumnezeule, frumoasă, cu căutare, scheaună deodată, ca un animal, şi sporovăieşte ca o domnişoară : mîinile lui! Nasul lui! Fruntea lui! Şi ce mai are, mă rog, ăla al tău, cel fără pereche ? Hai, zi, dă-i drumul... Degetele de la picioare! Vîrful urechilor! Pulpele! Hai, zi, ce-i la el altfel decît la toţi ceilalţi? Am bănuit eu, după ochii tăi pierduţi de-atîtea săptămîni — ah, sentimentalismul ăsta!
MIRANDA : O, Celestina, el nu e ca ceilalţi!
CELESTINA : Ieşi afară!
MIRANDA: O, Celestina...
CELESTINA: Afară-ţi spun! Pentru cea din urmă oară. Nu îngădui nici o aiureală în casa mea. Auzi colo, îndrăgostită
38
de un om de vază! Asta-mi mai lipsea. Şi mai îndrăzneşti să mi-o spui în faţă, mie, celei mai mari codoaşe din Spania : iubeşti un om de vază!
MIRANDA: Da, Dumnezeu să mă aibe în paza lui!
(Celestina nici nu mai poate porbi de furie.)
MIRANDA: Da, chiar aşa.
CELESTINA: Asta-i mulţumirea pentru educaţia ce ţi-am dat-o.
MIRANDA: O, Celestina...
CELESTINA: O, Celestina, o, Celestina! Crezi că poţi, aşa, în miez de noapte, să-ţi rîzi de mine ? Că mă poţi minţi ca pe un bărbat, aşa crezi tu? Dumnezeu să-ţi ajute, da, că nevoie de ajutor ai; dar mie să nu-mi mai spui pe nume, dac-o să te mai ajut. Eu ştiu să-mi respect numele. De ce crezi tu, mă rog, că vin domnii la noi ? Ca tu să te îndrăgosteşti, să alegi? Vă spun şi vă repet în fiecare zi: fete se găsesc şi afară, femei de toate vîrstele gata la orice, măritate, nemăritate, mă rog, pentru toate gusturile. Atunci de ce vin domnii la noi ? Să ţi-o spun eu, puicuţă : aici, drăguţa mea, se refac -bărbaţii obosiţi de atîtea false sentimente. Pentru asta plătesc cu argint şi cu aur. Ce-a spus don Octavio, înţeleptul judecător, cînd au vrut să-mi închidă stabilimentul? Ia lăsaţi-mi-o-n pace pe onorabila mumă a tîrfelor! a spus el, şi pe deasupra, în public! Cît timp vom avea o literatură care dă naştere atîtor false sentimente pe lumea asta, nu ne putem lipsi de Celestina, şi gata! Uite aşa a spus, şi asta înseamnă că sînt ocrotită de stat. Ce, crezi că m-ar apăra statul, dacă aş permite ceva ce nu se cuvine? Aici nu vînd sentiment. M-ai înţeles? Nu vînd fete care, în inima lor, visează mereu la un altul. Asta, puicuţo, au clienţii noştri şi-acasă! Şi-acum ia-ţi catrafusele şi cară-te.
MIRANDA : Ce să fac ? CELESTINA: Mărită-te.
39
MIRANDA: Celestina...
CELESTINA: O meriţi. Mărită-te. Ai fi putut fi o tîrfă grozavă, cea mai grozavă tîrfă a vremii,' căutată şi răsfăţată. Da' nu! Ţie-ţi trebuie dragoste. Poftim! Vrei să fii o doamnă. Mă rog! O să-ţi mai aminteşti tu de noi, puicuţo, cînd o să fie prea tîrziu. O tîrfă nu-şi vinde inima...
(Miranda plînge în hohote,)
CELESTINA: Ţi-am spus verde ce gîndesc. Nu mai boci la poarta casei mele, aici e lăcaşul bucuriei. *(Iese.)* MIRANDA: Sînt îndrăgostită...

Actul II

Sală în palat. Donna Anna sade gătită ca mireasă,
înconjurată de femei, care trebăluiesc pe lîngă ea.
Donna Inez o piaptănă pe mireasă,
DONNA INEZ : Destul! îi prind singură **vălul,** eu sînt domnişoara de onoare. Avem nevoie numai de oglindă. *(Femeile se îndepărtează.)* De ce-ţi este părul atît de umed? Aproape că nu-l poţi pieptăna, aşa-i de umed. Iată şi ţărînă-n păr. Unde ai fost? Ba şi iarbă...
(Donna Anna tace, dusă pe gînduri.)
DONNA INEZ: Anna?
DONNA ANNA: Da.
DONNA INEZ: Trezeşte-te, draga mea, trebuie; a sosit ora nunţii. Au şi început să tragă clopotele, nu le auzi? Şi oamenii, spune Roderigo, au şi ieşit pe balcoane, o să fie o nuntă cum n-a mai pomenit Sevilla, aşa zice el...
DONNA ANNA: Da.

DONNA INEZ : Spui da, ca şi cum n-ar fi vorba de tine.
DONNA ANNA: Da.
DONNA INEZ : Iarăşi iarbă! Aş vrea să ştiu pe unde ai fost în visul *tâu...(O piaptănă, apoi ia oglinda în tnînă.)* Anna, l-am văzut.
DONNA ANNA: Pe tine ?
DONNA INEZ: Prin gaura cheii. Mă întrebi pe cine? Se-nvîrtea ca un tigru în cuşcă. Deodată s-a oprit, şi-a tras spada şi a privit-o. Ca înaintea unui duel. Şi era îmbrăcat in alb de sus pînă jos, Anna, în mătase strălucitoare.
DONNA ANNA: Unde e vălul?
41
DONNA INEZ : Parcă vă văd, şi cînd ţi-or ridica văl 1 negru ca noaptea şi părintele va întreba : Don Juan, o rec noşti? Donna Anna, îl recunoşti?
DONNA ANNA: Şi dacă nu ne recunoaştem?
DONNA INEZ: Anna!
DONNA ANNA: Dă-mi vălul.
DONNA INEZ: Mai întîi priveşte-te în oglindă!
DONNA ANNA: Nu.
DONNA INEZ : Anna, eşti frumoasă!
DONNA ANNA: Sînt fericită. De-ar fi din nou noapte! Sînt femeie. Priveşte umbrele noastre pe zid, mi-a spus: Sîntem noi; o femeie, un bărbat! N-a fost un vis. Nu te ruşina altfel mă ruşinez şi eu! N-a fost un vis. Şi-am rîs, şi m-a luat; şi nu m-a întrebat cum mă cheamă, m-a sărutat pe gură m-a sărutat şi, ca să nu-l întreb nici eu cine e, m-a luat si m-a purtat în braţe prin lac, auzeam cum plescăie apa neagră, lovindu-se de picioarele lui.
DONNA INEZ: Mirele tău?
DONNA ANNA: El va fi mirele meu şi nimeni altul, Inez. Asta e tot ce ştiu. El şi nimeni altul. îl voi recunoaşte noaptea, cînd mă va aştepta lîngă lac. Nici un alt bărbat pe lume nu va avea vreodată vreun drept asupră-mi. El mi-e mai aproape decît îmi sînt eu însămi.
DONNA INEZ: Taci!
DONNA ANNA: O, de s-ar face o dată noapte! DONNA INEZ: îi aud venind.
DONNA ANNA: Dă-mi vălul!
{Intră don Gonzalo şi pater Diego.)
DON GONZALO: A sosit ceasul. Eu nu sînt omul cuvintelor înaripate. Ceea ce simte un tată într-o zi ca asta,' copila mea, să ţi-o spună acest sărut.
PATER DIEGO : Unde e vălul ?
DONNA INEZ: îndată.
42
PATER DIEGO: Hai, terminaţi, fiţi gata!
(Donna Inez şi donna Anna se îndepărtează.)
PATER DIEGO: Sîntem singuri. Despre ce e vorba? Vorbeste-mi deschis, comendatare. De ce nu ne-am înţelege unul pe altul, un om însurat şi-un călugăr? *(Iaulocpe scaune.)*
Ei?
DON GONZALO: ...precum spuneam, am intrat călare
în cetatea Cordovei, unde m-a primit Muhamed, prinţul paginilor, jelindu-şi înfrîngerea, iar curtenii în jur plîngeau si ei. Astea toate, a spus Muhamed, îţi aparţin, Erou al creştinilor, ia-le şi bucură-te de ele ! Am rămas uluit de atîta splendoare ; erau acolo palate, cum nici în vis n-am văzut, săli cu bolti sclipitoare deasupra, grădini cu fîntîni arteziene şi miresme de flori, şi Muhamed însuşi, plîngînd din nou, mi-a înmuiat cheile bibliotecii lui, pe care am pus s-o ardă de-ndată.
PATER DIEGO: Hm.
DON GONZALO : Şi aici, mi-a spus Muhamed, izbucnind din nou în plîns, aici a fost haremul meu. Fetele plîngeau şi ele. Plutea un parfum straniu de mirodenii. Toate astea, mi-a spus el, sînt azi ale tale, Erou al creştinilor, ia-le şi bucură-te de ele!
PATER DIEGO: Hm.
DON GONZALO : Plutea un parfum straniu de mirodenii.
PATER DIEGO: Asta ai mai spus o dată.
DON GONZALO : Ia-le şi bucură-te de ele, mi-a spus.
PATER DIEGO: Cîte erau?
DON GONZALO: Fete?

PATER DIEGO: Cam cîte?
DON GONZALO : Şapte sau nouă.
PATER DIEGO: Hm.
DON GONZALO: N-aş vrea să iau parte la o sfîntă cununie, pater Diego, pînă ce nu mă spovedesc.
PATER DIEGO : înţeleg.
43
DON GONZALO : Şi-anume, e vorba de căsnicia mea.
PATER DIEGO: Mă îngrijoraţi!
DON GONZALO : Şaptesprezece ani am păstrat credinţa conjugală.
PATER DIEGO : E un lucru bine cunoscut! Căsnicia dumitale, don Gonzalo, e singura căsnicie perfectă pe care o putem arăta dincolo, paginilor. Necredincioşilor, cu haremurile lor, le vine uşor să facă glume pe socoteala scandalurilor din Sevilla noastră. Eu spun mereu : dacă Spania n-ar avea un bărbat ca dumneata, comendatare, ca model de soţ spaniol... dar spuneţi mai departe!
DON GONZALO: Toate astea, zise el, sînt ale tale...
PATER DIEGO: Ia-le şi bucură-te de ele!
DON GONZALO: Da...
PATER DIEGO : Şi plutea un parfum ciudat.
DON GONZALO: Da...
PATER DIEGO : Mai departe !
DON GONZALO : Fetele pricep numai araba, altfel nu s-ar fi ajuns niciodată atît de departe; cînd m-au dezbrăcat, cum era să le spun că sînt însurat şi ce înseamnă asta pentru noi?
PATER DIEGO: Fetele te-au dezbrăcat?
DON GONZALO : Aşa le-a învăţat Muhamed.
PATER DIEGO: Mai departe.
DON GONZALO : Părinte Diego, am săvîrşit un păcat.
PATER DIEGO: Ascult.
DON GONZALO : Am păcătuit cu gîndul. PATER DIEGO : Cum adică, cu gîndul ? DON GONZALO : Am blestemat fidelitatea! PATER DIEGO: Şi pe urmă?
DON GONZALO: Am blestemat cei şaptesprezece ani de căsnicie!
PATER DIEGO : Dar de făcut, ce-ai făcut ?
DON GONZALO: Făcut...
44
PATER DIEGO: Nu-ţi fie teamă, don Gonzalo, vor-beste-mi deschis; cerul ştie oricum.
DON GONZALO: Făcut...
PATER DIEGO: Toţi sîntem păcătoşi.
DON GONZALO : De făcut, n-am făcut nimic.
PATER DIEGO : De ce nu ?
{Intră în haine de sărbătoare : donna Elvira, Tenorio, don Roderigo, cei trei veri şi fel de fel de fete, băieţi cu cădelniţe, trîmbiţaşi.)
DONNA ELVIRA : Soţul meu! Sîntem gata! Cu tămîie şi trîmbiţe, ca acum şaptesprezece ani. Ce bine-ar fi să mai fim o dată tineri!
DON GONZALO : Unde e mirele ?
DONNA ELVIRA : îl găsesc minunat!
DON GONZALO : Eu întreb unde este.
DON RODERIGO : Don Juan, prietenul meu, vă roagă să-l iertaţi că n-a mai putut să vină la serbarea din noaptea trecută. Spune că obosit cum era, după drumul lung călare, a vrut să se odihnească puţin, înainte de a se înfăţişa socrilor şi miresei. Şi aşa s-a făcut că a adormit noaptea în parc, pînă ce l-au deşteptat cocoşii. Asta-i ce aveam să vă spun din parte-i. Acum se simte stînjenit. Nu îndrăzneşte să apară la nuntă, dacă nu mi se îngăduie să-l asigur că i se iartă somnul din parc.
DONNA ELVIRA : El nu îndrăzneşte! E cel mai curtenitor mire pe care l-am întîlnit vreodată. Nu ştiu ce nu i-aş putea ierta. *(Don Roderigo se înclină înaintea ei şi pleacă.)* L-am surprins în logia, veneam din spate. L-am întrebat de ce îşi roade unghiile, iar el se uita fix la mine şi tăcea. Donna Anna ? m-a întrebat încurcat, ca şi cum eu aş fi fost mireasa lui şi nu-şi putea aminti cum arată. Ca şi cum eu aş fi fost mireasa lui. Nici măcar nu m-a salutat cînd mi-am ridicat trena rochiei şi am plecat; doar se uita, încremenit, după
45
mine; l-am văzut în oglindă. E atît de absorbit, de cufundat în sine... ■

TENORIO : Vreau să sper că-i aşa.
DONNA ELVIRA: ...ca înaintea unei execuţii.
(Răsună trîmbiţele. Don Roderigo vine cu Don Juan.)
TENORIO: Fiul meu!
DON JUAN: Tată!
TENORIO: Datina cere să spun cîteva cuvinte, deşi sînt copleşit de emoţie, Dumnezeu mi-e martor, căci pentru prima oară te văd mire... pentru prima oară... cinstiţii mei prieteni înţeleg ce vreau să spun... pentru prima oară şi, să sperăm, fiul meu, pentru ultima oară...
DONNA ELVIRA: înţelegem.
TENORIO : Obiceiul este...
PATER DIEGO : Scurt, fii scurt!
TENORIO : Dumnezeu să te binecuvînteze! Dumnezeu să te binecuvînteze!
(Don Juan îngenunchează şi se lasă binecuvîntat.)
DONNA ELVIRA : Ah, ce elegant îngenunchează. PATER DIEGO : Ce-aţi spus?
(Don Juan se ridică.)
DON GONZALO : Fiul meu!
DON JUAN: Tată socrule...
DON GONZALO: Nici eu nu sînt omul cuvintelor înaripate, dar ceea ce spun vine din inimă, şi de aceea voi fi ! scurt.
(Don Juan îngenunchează din nou.)
DON GONZALO : A sosit ceasul...
DONNA ELVIRA: Alte cuvinte n-o să-i vină în minte, pater Diego, ordonă să sune trîmbiţele, îl cunosc eu, mai mult n-o să ştie să spună.
DON GONZALO: A sosit ceasul... TENORIO: Dumnezeu să-l binecuvînteze! DON GONZALO : Dumnezeu să-l binecuvînteze!
(Cei doi taţi se îmbrăţişează, trîmbiţele sună, apare mireasa voalată, condusă de donna Inez; frumosul cortegiu îl încheie Don Juan în mătasă albă, şi mireasa, în mătasă albă, cu văl negru, stînd unul în faţa celuilalt, iar între ei părintele; toţi ceilalţi îngenunchează.)
PATER DIEGO: „Doamne, cine va fi primit oaspete în cortul tău? Cui i-e îngăduit să facă popas pe muntele tău sfînt?
Cel care umblă neprihănit şi toată viaţa lui păzeşte dreptatea şi grăieşte adevărul din inima lui, cel care-şi ţine cuvîntul, chiar dacă jurămîntul îl păgubeşte, cel care astfel trăieşte, nu se va clătina în vecii vecilor." Amin.
(Trîmbiţe.)
PATER DIEGO : Tu : donna Anna, fiica lui don Gonzalo de Ulloa, comendatar de Sevilla. Şi tu : don Juan, fiu al lui Tenorio, bancher din Sevilla. Voi amîndoi, în straie de mireasă şi mire, veniţi din îndemnul liber al inimii voastre, decişi să rostiţi adevărul înaintea lui Dumnezeu, creatorul şi stăpînul vostru, răspundeţi limpede şi hotărît la întrebarea ce v-o pun în faţa cerului şi a oamenilor, pentru ca ei să vă fie martori pe pămînt: vă recunoaşteţi faţa, unul altuia? *(Se ridică vălul donnei Anna.)* Donna Anna, îl recunoşti? Răspunde.
DONNA ANNA: Da !
PATER DIEGO: Răspunde, don Juan, o recunoşti?
(Don Juan tace ca încremenii.)
PATER DIEGO: Răspunde, don Juan, o recunoşti? DON JUAN: Da...negreşit...o, da!
(Trîmbiţe.)

PATER DIEGO : Răspundeţi atunci la cealaltă întrebare
DONNA ELVIRA: Ce tulburat e!
PATER DIEGO : De vreme ce vă recunoaşteţi, donna Anna şi don Juan, sînteţi hotărîţi şi gata să vă daţi mîna pentru veşnicul legămînt al căsătoriei, care să vă ocrotească, pentru ca Satan, îngerul căzut, să nu prefacă minunea cerească a dragostei voastre în chin pămîntesc? Sînteţi, aşadar, gata să juraţi că nici o altă dragoste nu va sălăşlui în inima voastră, cît timp trăiţi, afară de aceea pe care o bmecuvîntăm în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfîntului Duh ? *(Toţi îşi fac seninul crucii.)* Te întreb pe tine, donna Anna.
DONNA ANNA: Da!
PATER DIEGO: Te întreb, don Juan.
DON JUAN: ...NU.

(Trîmbife.)
PATER DIEGO: Să ne rugăm.
DON JUAN: Am spus : nu. *(Părinteleîncepe să se roage.)* i Nu! *(Cei îngenuncheaţi încep să se roage.)* Am spus : nu. \ *(Ruga amuţeşte.)* Vă rog, prieteni, ridicaţi-vă.
DON GONZALO : Ce spune ?
TENORIO: Fiule, fiule!
DON GONZALO : A Spus — nu ?
DON JUAN : Nu pot. Cu neputinţă. Vă rog să mă iertaţi..» De ce nu vă ridicaţi?
PATER DIEGO: Ce înseamnă asta?
DON JUAN: V-am spus : nu pot să jur. Cu neputinţă. Nu pot. Ne-am îmbrăţişat noaptea trecută, desigur că pe ea o recunosc.
DON GONZALO : Ce spune ?
DON JUAN: Fireşte că ne recunoaştem
DON GONZALO: îmbrăţişat, zice? S-au îmbrăţişat?
DON JUAN: N-aş fi vrut să vorbesc despre asta...
DONNA ANNA: Dar e adevărul adevărat.
PATER DIEGO: Copiii cu tămîia să plece.
DON JUAN: Ne-am întîlnit în parc. Din întîmplare. Ieri pe întuneric. Şi dintr-o dată totul a fost atît de firesc! Fugisem de lume. Amîndoi. Dar în întuneric, neştiind cine sîntem, totul a fost atît de simplu. Şi frumos. Şi pentru că ne-am iubit, am făcut şi un plan — acum pot să vi-l destăi-naiesc : astă-noapte, voiam să ne revedem lîngă lac. Ăsta jie-a fost jurămîntul. Şi eu voiam să răpesc fata.
DON GONZALO: S-o răpeşti?
DON JUAN : Da.
DON GONZALO: Pe fiica mea?
DON JUAN : Nici nu bănuiam, don Gonzalo, că ea este.
DON GONZALO: Ai înţeles, Elvira?
DONNA ELVIRA: Mai bine decît tine.
DON JUAN : Dacă nu m-ar fi cuprins o oboseală atît de cumplită, încît să dorm pînă în zori, v-aş fi cruţat, pe cuvînt, de toată această ceremonie. Ce să fi făcut? Era prea tîrziu. Am auzit trîmbitele şi n-am mai avut încotro, însă mi-am spus : O să fac un jurămînt mincinos. Da, indignaţi-vă, dar e aşa cum vă spun. Să mă joc cu voi de-a nunta, aşa gîn-deamşi, pe urmă, la noapte, cînd se întunecă iar, atunci... *(O fixează pe donna Anna.)...*Dumnezeu mi-e martor, că nu m-aş fi aşteptat la una ca asta!
PATER DIEGO : La Ce ?
DON JUAN : Ca tu să fii fata.
TENORIO : Fiule, fiule!
DON JUAN: Numai fiindcă miroase a tămîie şi sună trîmbitele, tată, nu pot să jur cînd nu cred, şi eu nu mai cred nici în mine însumi. Nu ştiu pe cine iubesc. Altceva nu pot spune. Cel mai bine ar fi să mă lăsaţi să plec, şi cu cît mai repede, cu atît mai bine. *(Se înclină.)* Eu însumi sînt consternat.
DON GONZALO : Seducătorule! *(Don Juan vrea să plece.)*

DON GONZALO: Doar peste cadavrul meu! *(Trage spada.)* Doar peste cadavrul meu!
DON JUAN: La ce bun?
DON GONZALO : Doar peste cadavrul meu!
DON JUAN : Cred că nu vorbeşti serios.
DON GONZALO : Apără-te !
DON JUAN : Nici prin gînd nu-mi trece!
DON GONZALO: Pe numele meu de Gonzalo, că n-o să ieşi din casa asta decît peste cadavrul meu!
DON JUAN: Dar eu n-aş vrea să ucid.
DON GONZALO : Doar peste cadavrul meu!
DON JUAN: Ei şi, ce-ar schimba asta? *(Se întoarce spre partea opusă.)* Soţul dumneavoastră, donna Elvira, ar vrea să mă facă ucigaşul lui; îngăduiţi-mi o altă ieşire. *(Se înclină înaintea donnei Elvira, vrînd să se retragă spre partea opusă, dar în aceeaşi clipă cei trei veri şi-au tras şi ei spadele, şi don Juan se vede înconjurat.)* Dacă ţineţi cu tot dinadinsul.

DON GONZALO : Moarte seducătorului!
CEI TREI : Moarte !
(Don Juan trage spada.)
CEI TREI : Moarte seducătorului! DON JUAN: Sînt gata!
DONNA ELVIRA: Staţi!
DON JUAN: De bărbaţi nu mă tem.
DONNA ELVIRA: Staţi! *(Se interpune între ei.)* Patru contra unu! Şi nici nu ştim bine de ce-i atît de năucit tînărul ăsta! V-aţi ieşit din minţi? Vă rog, puţină judecată! Şi chiar acum, pe loc! *(Spadele se înclină spre pâmînt.)* Pater Diego, de ce nu scoţi nici un cuvînt?
PATER DIEGO: **Eu...**
DON JUAN: Ce-ar putea spune părintele? Cel mai bine mă înţelege el. Altfel, cum de nu s-a însurat?
50

PATER DIEGO: Eu?
DON JUAN: De pildă, cu donna Elvira. PATER DIEGO: Pentru Dumnezeu... DON JUAN : El îi spune Dumnezeu, eu — Geometria; orice bărbat are ceva mai presus decît femeia cînd se trezeşte beţie. PATER DIEGO : Ce vrei să spui ?
DON JUAN: Nimic.
PATER DIEGO: Ce vrei să spui?
DON JUAN: Ştiu eu ce ştiu. Să nu mă întărîtaţi! Nu ştiu dacă şi comendatarul ştie.
TENORIO : Fiule, fiule!
DON JUAN : Ţi se rupe inima, tată, ştiu, mi-o tot spui de treisprezece ani şi nu m-ar mira, tată, dacă... într-o zi ai muri. *(Către verii miresei.)* Ei, ne batem, ori nu ne batem ?
DONNA ELVIRA: Dragă Juan...
DON JUAN: Sînt cavaler, donna Elvira, n-am să compromit o doamnă. Fiţi pe pace! Dar nu mă las prostit, numai
fiindcă sînt tînăr.
DONNA ELVIRA: Dragă Juan...
DON JUAN: Ce vreţi de la mine?
DONNA ELVIRA: Răspuns la o singură întrebare. *(Către veri.)* Băgaţi-vă săbiile în teacă. Aştept. *(Către don Gonzalo.)* Şi tu! *(Veriibagă săbiile în teacă.)* Don JuanTenorio, ai venit să te însori cu Anna, logodnica dumitale?
DON JUAN: Asta a fost ieri.
DONNA ELVIRA: Te înţeleg, dintr-o dată te-a cuprins teama. Ca şi pe Anna. Ai fugit în parc. Ca şi Anna. Vă temeaţi de împlinire. N-a fost aşa? Pe urmă însă, în întuneric, v-aţi întîlnit, fără să bănuiţi cine sînteţi, şi a fost frumos.
DON JUAN: Foarte.
DONNA ELVIRA: Nespus de frumos. DON JUAN: Da.
51
DONNA EL VIRA : Şi dumneata nu ai mai fi vrut să te căsătoreşti cu logodnica pe care ai înşelat-o. Ai fi vrut să fugi cu fata cealaltă, s-o răpeşti.
DON JUAN: Da.
DONNA ELVIRA : De ce n-o faci ?
DON JUAN: De CC.
DONNA ELVIRA: Nu vezi cum te aşteaptă fata pe dumneata şi pe nimeni altul, nu vezi cum radiază de bucurie că dumneata, logodnicul şi seducătorul, sînteţi unul şi acelaşi ?
DON JUAN: Nu pot. DONNA ELVIRA: De Ce ?
DON GONZALO : De ce! De ce! Aici nu încape nici un de ce! *(îşi înalţă din nou spada.)* Moarte pîngăritorului copilei mele!
DONNA ELVIRA: Soţul meu!
DON GONZALO : Apără-te !
DONNA ELVIRA: Soţul meu, n-am terminat convorbirea.
DON JUAN: Nu pot. Asta e tot ce am de spus. Nu pot să jur. Cum pot să ştiu pe cine iubesc? După ce ştiu cîte se pot întîmpla. Chiar şi cu ea, logodnica mea, care m-a aşteptat piş mine şi nu pe altul, şi ce fericită a fost cu primul venit, care din întîmplare am fost chiar eu... DON GONZALO : Apără-te!
DON JUAN: Dacă n-aveţi răbdare să vă aşteptaţi statuia de marmură, începeţi! *(Rîde.)* N-am să uit niciodată, Erou al creştinătăţii, cum stăteaţi în haremul din Cordova. Ia-le şi bucură-te de ele!... V-am

văzut... începeţi! Eu sînt martorul domniei-voastre : fetele maure au încercat tot ce i le-a stat în putinţă ca să-l ducă în ispită pe bravul cruciat al căsniciei, dar jur c-a fost în zadar, l-am văzut, palid, în pielea goală, mîinile îi tremurau, spiritul era gata să cedeze dar trupul era nrpn <=i^
v. ii ui cm ui au, spir dar trupul era prea slab... începeţi!
(Don Gonzalo lasă să-i cadă spada.)
52
DON JUAN : Sînt gata.
DONNA ELVIRA: Juan...
DON JUAN: V-am spus de la început: mai bine mă lăsaţi în pace; simt că devin nepoliticos. *(îşi vîră sabia Ifi teacă.)* Am să plec din Sevilla. »
DONNA ANNA: Juan !
DON juAN:Rămîi cu bine! *(Sărută mîna donnei Anna.)* Te-am iubit, Anna, deşi nu ştiu pe cine am iubit, pe logodnica mea sau pe cealaltă. V-am pierdut pe amîndouă, pe amîndouă prin tine. M-am pierdut pe mine însumi. *(îi sărută încă o dată) mîna.)* Rămîi cu bine!
DONNA ANNA : Mergi cu bine!
(Don Juan se îndepărtează.)
DONNA ANNA : Să nu uiţi, Juan: pe malul lacului, la noapte... astăzi... la noapte... Juan?... Juan!... *(Se duce*
după el.)
PATER DIEGO: Prin urmare, nelegiuitul ăsta e lăsat
să plece aşa?
DON GONZALO: Cerul să-l trăsnească!
PATER DIEGO: Asta o poate spune şi un preot.
Cerul!
DON GONZALO: După el! Haideţi! înconjuraţi parcul!
Haideţi! Sloboziţi cîinii din lanţ şi înconjuraţi parcul! Haideţi, voi toţi, haideţi!
(Rămîn în scenă donna Elvira şi Tenorio.)
TENORIO : Mi se rupe inima, donna Elvira, cînd văd cum se poartă fiul meu.
DONNA ELVIRA: Eu îl găsesc minunat.
TENORIO : Şi eu ce mă fac ?
DONNA ELVIRA: Tată Tenorio, asta e ultima noastră grijă — a tuturor, în clipa de faţă, crede-mă.
TENORIO : Carnea mea şi sîngele meu: hăituit de cîini!. Şi pe deasupra, nici nu cred că v-a sedus fata, unul ca el,
53
atît de nepăsător faţă de femei. îl cunosc eu! Pînă la urmă] o să se vadă că totul e o minciună, o minciună, ca să se întoarcă j la geometria lui, atît e de lipsit de inimă. Nici măcar nu s-ar | mira să mor într-o zi — aţi auzit ce spunea — nici măcar nu s-ar mira!
(Se aud dinii lătrînd. Pater Diego se întoarce.) PATER DIEGO : Şi dumneata, tată Tenorio, haidem!
(Donna Elvira rămîne singură.)
DONNA ELVIRA : Eu îl găsesc minunat!
(Don Juan năvăleşte înăuntru.)
DON JUAN : Am să-i nimicesc pe toţi, toată haita, dar nu mă însor, am să-i nimicesc.
DONNA ELVIRA : Vino !
DON JUAN: Unde?
DONNA ELVIRA: în odaia mea...
(Tenorio intră cu spada trasă, şi vede cum don Juan şi Elvira se îmbrăţişează, refugiindu-se în odaia ei.)
TENORIO: Fiule, fiule!
(Urmăritorii vin, cu spadele trase şi cu o haită de dulăi fioroşi, care se zbat să scape din lanţ.)
DON GONZALO: Unde e?
(Tenorio îşi duce mîna la inimă.)
DON GONZALO: Pe el! înconjuraţi parcul!
(Urmăritorii ies din scenă, în goană.)
TENORIO: Eu...mor...

Intermezzo

în faţa cortinei apare Miranda, costumată ca mireasă; apoi Celestina, cu o trusă de cusut.
CELESTINA: Nu te grăbi, drăguţă, toate pe rînd. Ai să ajungi la vreme. O nuntă ca asta, cu atîtea cuvîntări, ţine mult.

MIRANDA: Nu trebuie" să mă recunoască nimeni, Celestina, altfel ar porunci să mă biciuiască şi să mă lege la stîlp. Ajută-mă, Doamne! *(Trebuie să stea nemişcată, pentru ca Celestina să poată coase.)* Celestina...
CELESTINA : Dacă tremuri, nu pot să cos.
MIRANDA: Celestina, şi crezi chiar că semăn a mireasă?
CELESTINA: Perfect! *(Coase.)* îţi spun, bărbaţii sînt cele mai oarbe fiinţe din cîte a creat Dumnezeu. Eu am fost cusătoreasă, drăguţo, ştiu ce-ţi spun. Dantele false, dantele veritabile, prea puţini le deosebesc, înainte de a le fi plătit. Ţi-o spun eu : bărbatul nu vede decît esenţialul.
MIRANDA: Celestina, abia mai pot răsufla.
CELESTINA: Asta se poate îndrepta. Te-am strîns prea tare peste sîni, văd eu, şi tu nu mai eşti fată mare. E de ajuns să descos puţin la subsuoară, o nimica toată. N-o să bage el de seamă, sau o să vadă cînd o să fi prea tîrziu. Dar nu tremura. Altfel te înţep. Ce ai pe dedesubt?
MIRANDA: Pe dedesubt? Nimic.
CELESTINA: Aşa-i cel mai bine.
MIRANDA: Şi-aşa mi-e rochia prea strimtă.
CELESTINA: în ce priveşte lenjeria, sînt ciudaţi mai ales domnii mai fini. Cum zăresc, de pildă, un roz sau un violet,

se îngrozesc pe loc şi gustul tău îi îndepărtează. Tot aşa cînd vorbeşti despre romane, numai ce auzi vreun nerod din ăştia : „Sîntem două lumi diferite", — şi oftează, privind pe fereastră. De-asta vă spun mereu : nu v-apucaţi să vorbiţi despre romane! Că s-a şi căscat prăpastia. Aşa e şi cu lenjeria. Sînt bărbaţi care n-au fugit din faţa nici unui duşman, dar care dau bir cu fugiţii cînd văd un petic roz pe covor. Gusturile nu se discută. Cel mai bine e să n-ai lenjerie de loc, îi surprinde, dar nu-i îndepărtează.
MIRANDA: Celestina...
CELESTINA : Nu tremura, drăguţo, nu tremura! MIRANDA: Nu ştiu dacă pot cuteza, Celestina, sper că ce am pus la cale nu-i cu păcat.
CELESTINA: Acum nu te mai strînge, vezi, şi sînii sînt destul detari...Ce-aidegînd? Şi jos, drăguţo, să facem un tiv, ca să ţi se vadă gleznele. Gleznele sînt lucru mare.
MIRANDA : Doamne-Dumnezeule!
CELESTINA: Dar întîi să-ţi prindem voalul.
MIRANDA : Doamne-Dumnezeule!
CELESTINA : De ce oftezi ?
MIRANDA : De ce e amăgire tot ce facem ?
CELESTINA: Asta-i bună! *(îi ridică rochia.)* Şi-acum tivul.
MIRANDA : Nu aşa!
CELESTINA: Adică, să mă aplec?
MIRANDA: Celestina...
CELESTINA : Zece împunsături, şi gata. *(Miranda se învîrteşte încet, ca un titirez, în timp ce Celestina, în picioare, punctează tivul la poalele rochiei sumese.J* Crezi c-o să te îmbrăţişeze ? Fiindcă o să te ia drept donna Anna, mireasa lui. Să te sărute, să te îmbrăţişeze! Ce-am să mai rîd, puicuţo, cînd o s-o păţeşti. Da', mă rog! Asta o să-ţi scoată gărgăunii din cap şi tocmai de aceea îţi dau şi eu o mînă de ajutor. Donna Anna ? o să spună, cînd o da cu ochii de tine şi o să-şi simtă
conştiinţa încărcată, asta-i tot, apoi multe scuze, un potop de minciuni, şi n-o să mai fie timp de îmbrăţişări, ca să nu mai vorbim de plăcere. Crezi că soţii valorează mai mult decît valorează ei de fapt, drăguţo! Tu îi ştii cum sînt cînd vin la noi. *(A terminat tivul.)* Aşa...
MIRANDA: îţi mulţumesc.
CELESTINA: Cum se simte mireasa? *(Sună.)* Iar un client.
MIRANDA : Lasă-mi oglinda!
(Intră un nobil spaniol.)
CELESTINA: Ce doriţi? LOPEZ: Nu ştiu dacă am nimerit bine. CELESTINA: Cred că da. LOPEZ: Numele meu e Lopez. CELESTINA: Oricare-ar fi... LOPEZ : Vin din Toledo.
CELESTINA: Obosit de drum, înţeleg, doriţi un culcuş... LOPEZ: Don Balthazar Lopez.
CELESTINA: Noi nu cerem date personale, domnul meu, e de ajuns dacă plătiţi înainte. *(Lopez priveşte*

în jurul
)
CELESTINA: Da, da, aţi nimerit bine, intraţi.
(Lopez o cercetează cu privirea pe Miranda.)
CELESTINA: Fata asta are zi liberă astăzi.
(Miranda singură, cit oglinda în mînă.)
MIRANDA : Ajută-mă, Doamne! |Nu [cer mai mult: o singură dată să mă ia drept mireasă şi, chiar de-ar fi numai un joc, să îngenuncheze o singură dată în faţa mea şi să-mi j ure că acesta este chipul, donna Anna, numai acesta, pe care-l îndrăgeşte... chipul meu...
57

Actul III

în faţa palatului. în zori. Don Juan sade pe o scară ; din depărtare tot se mai aude lătrat de cîini; Don Juan mănîncă o potîrniche; apare don Roderigo-

DON RODERIGO: Juan? Juan! — Eu sînt, don Roderigo, prietenul tău de totdeauna. *(Don Juan - mănîncă şi tace.)* Juan?
DON JUAN: Ce s-a întîmplat, Roderigo, prietenul meu de totdeauna, că nu-mi dai nici bună dimineaţa?
DON RODERIGO: N-auzi?
DON JUAN: Lătrăturile? Le-am auzit toată noaptea, dragul meu, deşi m-am tot mutat dintr-o odaie în alta. Cînd se apropiau, cînd se depărtau. Au o perseverenţă cu adevărat mişcătoare.
DON RODERIGO : Te-am căutat toată noaptea. *(Don Juan mănîncă şi tace.)* Ca să te previn. Ce faci aici, Juan, pe scara asta?
DON JUAN: Iau micul dejun.
DON RODERIGO: Juan, ascultă...
DON JUAN: Ai fost la mireasa ta?
DON RODERIGO: Nu.
DON JUAN: O greşeală, don Roderigo, prietenul meu de totdeauna, o greşeală temerară. Să nu-ţi laşi fata niciodată singură. Un necunoscut, gonit de cîini, poate sări deodată pe fereastră în odaia ei, şi ea descoperă că nici tu nu eşti singurul bărbat pe lume!
DON RODERIGO : Ce vrei să spui cu asta ?
DON JUAN: Adevărul. *(Mănîncă.)* Vino, mireasă dulce...
58
DON RODERIGO : Juan, şchiopătezi ?
DON JUAN: Ca diavolul în persoană, ştiu. Aşa păţeşti cînd sari pe fereastră. *(Mănîncă.)* Nu există altă cale spre tine însuţi. *(Mănîncă.)* Femeia nu se satură niciodată...
DON RODERIGO : Juan, trebuie să te previn.
DON JUAN : Şi eu trebuie să te previn.
DON RODERIGO : Vorbesc serios, prietene. Are să se întîmple ceva groaznic, dacă nu-ţi vii în fire, ceva înspăi-mîntător, ce-ai putea să regreţi toată viaţa. Dintr-o dată se isprăveşte cu gluma şi peste tot e numai sînge. Irevocabil. Toată noaptea m-am strecurat prin parc, Juan, am tremurat pentru *tine...(Don Juan mănîncă şi tace.)* Nu-mi venea să-mi cred ochilor, cînd am văzut-o în faţa mea, afară, lîngă lac, ca un spectru al morţii!
DON JUAN: Pe cine?
DON RODERIGO: Pe mireasa ta.
DON JUAN: Anna?
DON RODERIGO: Te-a aşteptat, Juan, toată noaptea. Parcă-i nebună. Ore întregi stă nemişcată ca o statuie, ore întregi, şi pe urmă porneşte iar, agitată, încolo şi-ncoace, pe mal. I-am vorbit. Juan e departe, în larg, pe insula aceea mică, zicea ea, şi nu i-am putut-o scoate din cap. Cum am plecat, a şi început să te strige. Iar şi iarăşi... Trebuie să vorbeşti cu ea.
DON JUAN : N-aş şti ce să-i spun, Roderigo. Acum nu sînt capabil de sentimente, iar că am părăsit-o, ştie şi ea. Ce mai încolo-încoace ? Singurul lucru ce-l mai simt acum e foamea.
DON RODERIGO: Taci !
(Intră don Gonzalo, cu spada trasă.)
DON GONZALO: Stai! Cine-i aici?
DON JUAN : Ăsta abia se mai ţine pe picioare. Spune-i să renunţe.
59
DON GONZALO: Cine-i DON JUAN : îşi caută pur şi simplu moartea şi statuia, o să vezi că nu

se lasă pînă nu le găseşte.
(Intră cei trei veri, însîngeraţi, în zdrenţe, istoviţi.)
DON GONZALO: Stai! Cine e?
UN VĂR : Trăsni-l-ar cerul pe nelegiuit!
DON GONZALO : L-aţi prins ?
UN VĂR: Am ajuns la capătul puterilor, unchiule, ne-au rupt în bucăţi afurisiţii ăştia de cîini.
ALT VĂR : Ai dat cu biciu-n ei, idiotule.
ALT VĂR: Idiot? Păi dacă se repezeau la mine?
DON GONZALO: Unde sînt cîinii?
UN VĂR: Nu eu i-am căsăpit, unchiule.
DON GONZALO: Căsăpit?
ALT VĂR: A trebuit.
DON GONZALO : Căsăpit, aţi spus ?
UN VĂR: A trebuit; ei sau noi.
DON GONZALO: Cîinii mei?
ALT VĂR : Nu mai putem, unchiule Gonzalo, cerul să se răzbune singur, noi sîntem la capătul puterilor.
DON GONZALO: Cîinii mei...
UN VĂR: Trebuie să ne legăm rănile.
(Cei trei veri se tîrăsc afară.)
DON GONZALO : N-o să am linişte şi tihnă pînă nu vor fi şi cîinii răzbunaţi. Spuneţi-i soţiei mele, cînd s-o trezi: pînă atunci n-o să mai am linişte şi tihnă.
(Don Gonzalo iese prin partea opusă.)
DON JUAN: Ai auzit? Cerul să-l trăsnească pe nelegiuit. Mişcătoare deviză. îmi pare rău de fiecare cîine ucis în numele ei.
DON RODERIGO : Să nu ne batem joc de cer, prietene.
DON JUAN: Nu-mi bat joc de cer, prietene, îl găsesc frumos. Mai ales la ora asta. Rareori îl vezi la ora asta.
60
DON RODERIGO : Gîndeşte-te acum la logodnica ta! DON JUAN: La care?
DON RODERIGO : Aceea care rătăceşte acum pe malul lacului, strigîndu-ţi numele... Juan, tu ai iubit-o,
ştiu bine.
DON JUAN: Şi eu ştiu. *(Aruncă osul.)* A fost o po-tîrniche pe cinste. *(îşi şterge degetele.)* Am iubit-o. îmi amintesc. în primăvară, cînd am văzut-o pentru prima oară pe donna Anna, am căzut în genunchi, aici, pe treptele astea. Mut. Ca fulgerat. Parcă aşa se spune. N-o să uit niciodată : cum cobora, pas cu pas, treptele astea, vîntul îi umfla veşmîn-tul, şi-apoi, cînd am îngenuncheat, s-a oprit şi ea tăcută. îi vedeam gura fragedă şi mă uitam în ochii ei albaştri, strălucitori, sub vălul negru. Era dimineaţa, ca şi acum, Roderigo, şi mi se părea că-mi curge soarele prin vine. Mi se tăiase răsuflarea că nu-i puteam vorbi, mi se pusese un nod în gît, să rîd nu puteam, căci rîsul s-ar fi prefăcut în plîns. Era iubirea, cred, da, asta era. Prima şi ultima oară.
DON RODERIGO: De ce ultima?
DON JUAN: Nimic nu se întoarce... Dacă în clipa asta ar coborî din nou treptele, cu veşmintele fîlfîind în vînt, dacă i-aş vedea strălucirea ochilor, sub văl, ştii ce-aş simţi ? Nimic. în cel mai bun caz, nimic. O amintire. Cenuşă. Nu mai vreau s-o revăd vreodată. *(îi întinde mina.)* Rămîi cu bine, Roderigo!
DON RODERIGO : încotro ?
DON JUAN : La geometrie.
DON RODERIGO : Juan, doar nu vorbeşti serios.
DON JUAN: E singurul lucru ce mi-a rămas, după noaptea asta. Nu mă compătimi. Am devenit bărbat, asta. e tot. Sînt zdravăn, după cum vezi, din creştet pînă în tălpi. Şi cu mintea trează de bucurie că totul a trecut ca o furtună surdă. O să plec călare afară din oraş în faptul dimineţii şi aerul curat o să-mi facă bine. Ce-mi mai trebuie? Cînd o să.
dau de un pîrîu năvalnic, o să mă scald, rîzînd de frig — şi gata cu nunta. Mă simt liber ca niciodată, pe dinăuntru gol şi treaz, Roderigo, şi plin de dorul bărbăteştei geometrii. DON RODERIGO: Geometria!...
DON JUAN: N-ai simţit niciodată uimirea lucidă în faţa unei ştiinţe care spune adevărul ? De pildă: ce e un cerc, puritatea unui loc geometric. Mi-e dor de puritate, prietene, de luciditate, de preciziune;

mi-e groază de mlaştina stărilor noastre sufleteşti. De un cerc sau de un triunghi nu m-am ruşinat niciodată, niciodată nu mi-au pricinuit dezgust. Ştii tu ce e un triunghi ? Inexorabil ca soarta : există o singură figură cu cele trei laturi ale ei de care dispui, şi nădejdea, aparenţa unor posibilităţi neprevăzute, care ne pun de-atîtea ori inima în încurcătură, se spulberă ca o nălucă în faţa acestor trei linii. Aşa, şi nu altfel! spune geometria. Aşa, şi nu oricum! Aici nu încape nici o înşelăciune, nici un capriciu, există o singură figură care îşi poartă numele. Nu e frumos? Mărturisesc, Roderigo, că n-am trăit niciodată ceva mai măreţ decît acest joc, de care ascultă şi luna şi soarele. Ce e mai solemn decît două linii trase pe nisip, decît două paralele? Priveşte în cea mai îndepărtată zare, nimic decît nemărginirea ; priveşte în largul mării, nimic altceva decît infinitul, şi ridică ochii spre Calea Laptelui : un spaţiu ameţitor, de neconceput, dar nu e infinitul pe care ţi-l arată numai cele două linii trase pe nisip, deslușite cu pricepere... Ah, Roderigo, sînt plin de dragoste, de veneraţie, tocmai de aceea îmi pot bate joc. Dincolo de tămîie, acolo unde totul devine limpede şi senin şi străveziu, încep revelaţiile; acolo nu sînt nici capricii, Roderigo, aşa ca în iubirea omenească; ceea ce e adevărat astăzi, va fi şi mîine, chiar şi atunci cînd nu voi mai respira, va fi adevărat şi fără mine, şi fără voi. Numai cel lucid simte ce e sfînt, tot restul e pălăvrăgeală, crede-mă, nici nu merită să ne mai pierdem timpul. *(îi întinde mîna încă o dată.)* Rămîi cu bine !

.62

DON RODERIGO : Şi fata de lîngă lac ?

DON JUAN: O s-o consoleze un altul.

DON RODERIGO : Crezi cu adevărat ce spui ?

DON JUAN : Bărbat şi femeie — de ce vreţi să credeţi mereu numai ceea ce vă place şi, în fond, credeţi că puteţi schimba adevărul, numai pentru că nu rîdeţi de el. Roderigo, prietenul meu de totdeauna, îmi rîd de tine! îţi sînt prieten; de unde ştii însă că nu mi-ar putea veni o dată poftă să mă joc cu prietenia noastră? Nu suport prietenii prea siguri de mine. De unde ştii că nu vin acum de la Inez a ta?

DON RODERIGO : Lasă gluma!

DON JUAN: De unde ştii că-i o glumă?

DON RODERIGO: O cunosc pe Inez a mea.

DON JUAN: Şi eu.

DON RODERIGO : De unde ?

DON JUAN: Nu ţi-am spus? Am fost la ea.

DON RODERIGO: Nu-i adevărat.

DON JUAN: Eu sînt de felul meu dornic să ştiu totul, prietene. Mă întrebam dacă sînt în stare de asta. Inez e logodnica ta, o iubeşti şi te iubeşte. Mă întrebam dacă ar fi în stare s-o facă. Şi dac-o să crezi, cînd o să ţi-o spun.

DON RODERIGO : Juan !

DON JUAN : Crezi sau nu crezi? *(Pauză.)* Să nu crezi!

DON RODERIGO : Eşti diabolic.

DON JUAN: Mi-eşti drag. *(Se apropie de Roderigo şi-l sărută pe frunte.)* Sa nu crezi niciodată asta!

DON RODERIGO: Dac-ar fi adevărat, Juan, m-aş omorî pe loc, nu pe tine, nu pe ea, ci pe mine.

DON JUAN: Ar fi păcat de tine. *(îşi ridică de pe scară vesta şi o îmbracă.)* Acum ştiu de ce m-a înspăimîntat chipul meu răsfrînt în apa cisternei, acea oglindă de azur încîntător, fără fund. Nu fi curios ca mine, Roderigo ! O dată ce părăsim minciuna, care sclipeşte ca un înveliş poleit, şi nu mai vedenx lumea doar ca o oglindă a dorinţei noastre, dacă vrem să ştim

6Î>

cine sîntem, ah, Roderigo, atunci nu mai încetăm să ne prăbuşim şi ne vîjîie urechile de nu mai ştim unde sălăşluieşte^ Dumnezeu. Nu coborî niciodată în propriul tău suflet, nici în al altuia, Roderigo, ci rămîi la suprafaţa albastră a oglinzii, ca gîzele ce se leagănă deasupra apei — ca să trăieşti, mulţi .ani pe pămînt. Amin. *(îşi încheie vesta.)* Aşa fiind, îţi spun : Rămîi cu bine! *(îl îmbrăţişează pe Roderigo.)* Să am un prieten, un Roderigo, un om care a tremurat toată noaptea pentru mine — ce frumos a fost! De azi înainte n-am să mai tremur decît eu însumi pentru mine.

DON RODERIGO : Juan, ce s-a întîmplat cu tine ?

(Don Juan rîde.)

DON RODERIGO: S-a întîmplat ceva cu tine.

DON JUAN : Am terminat cu dragostea. *(Vrea să plece; don Roderigo îl reţine.)* A fost o tinereţe scurtă. *(Se smulge din mîna lui Roderigo.)* Lasă-mă!

(Don Juan pleacă, dar în această clipă recunoaşte silueta

donnei Anna, care a apărut în capul scării, în rochia ei de mireasă, cu vălul pe cap.)

DON JUAN: De ce asta? *[Silueta coboară treptele încet.)* Donna. Anna... *(Silueta se opreşte pe treapta a treia de jos.)* Te-am părăsit. Tu nu ştii ce ştie toată Sevilla ? Te-am părăsit! *(Femeia surîde şi tace.)*

DON JUAN: îmi amintesc. O, da! îţi văd gura fragedă cum surîde. Ca şi atunci. Şi văd, sub văl, strălucirea ochilor tăi. Totul e ca şi atunci. Numai eu nu mai sînt acela care-a îngenuncheat aci, pe scara asta, şi nu există întoarcere.

SILUETA: Dragul meu Juan...

DON J UAN : N-ar fi trebuit să vii, Anna, şi nu pe treptele astea. Văzîndu-te, simt că aştept ceva ce nu se va mai întoarce. Azi, ştiu că dragostea nu e aşa cum am aşteptat-o pe treptele astea. *(Pauză.)* Du-te. *(Pauză.)* Du-te, îţi spun. în numele -cerului şi al iadului, du-te!

SILUETA : De ce nu pleci tu ?

(Don Juan rămîne pironit pe loc, ca sub o vrajă, şi o priveşte.)

SILUETA: Dragul meu Juan...

DON JUAN: Dragul tău Juan! *(Rîde.)* Ştii unde-a fost dragul tău Juan în noaptea asta? La maică-ta a fost dragul tău Juan! Ai avea cîte ceva de învăţat de la ea, dar şi pe ea a părăsit-o dragul tău Juan, care e atît de plin de iubire, înctt a sărit pe o fereastră ca să intre pe alta. La maică-ta, auzi? Au asmuţit cîinii, ca şi cum n-ar fi fost destul de hăituit şi aşa, şi nici nu ştiu măcar cum o cheamă pe-a treia din timpul cununiei lui, o femeie tînără, nimic altceva, o femeie ca alte o sută, pe întuneric. Şi ce plăcere îi făcea dragului tău Juan să te uite în întunericul fără nume şi chip, să ucidă şi să înmormmteze ceea ce s-a dovedit a fi fost o copilărie, şi-apoi să plece mai departe! Ce mai vrei de la el, care nu mai ştie decît să rîdă? Şi-apoi, cum totul era atît de gol şi fără farmec... nu speranţa l-a atras în ultima odaie pe Juan al tău, şi nu părul ei mai bălai, şi nici vreun alt fel, aparte, de a săruta, şi nici plăcerea de a-i învinge împotrivirea de fecioară; s-a apărat sălbatic, pînă la extaz, ca să nu fie mai slabă decît dragul tău Juan. Afară lătrau cîinii. O, da, deosebirile sînt îneîntătoare, dar farmecul lor nu durează mult, şi în braţele noastre seamănă toate între ele, seamănă înspăimîntător de mult. Ceva a avut însă ultima femeie din această noapte tulbure, ceva ce alta nu are şi nu va avea vreodată, ceva unic, aţîţător, irezistibil: era logodnica unicului său prieten.

DON RODERIGO: Nu!

DON JUAN: Ea nu te-a uitat, Roderigo, nici o clipă, dimpotrivă, numele tău ne ardea pe frunte, şi am gustat dulceaţa ticăloşiei, pînă la cîntatul cocoşilor.

DON RODERIGO : Nu !

DON JUAN: Dar ăsta e adevărul adevărat!

(Don Roderigo iese în fugă.)

DON JUAN: Aşa mi-am petrecut noaptea asta, donna Arma, în timp ce mă aşteptai lîngă lac, şi aşa îngenunchea acum în faţa ta. *(îngenunchează.)* Pentru ultima oară, o ştiu. Tu mi te-ai mai arătat o dată, ca să-mi iei ultimul lucru ce mi-a rămas : rîsul meu fără căinţă. De ce te-am îmbrăţişat şi nu te-am recunoscut ? îmi vei lăsa imaginea acestei clipe, imaginea celei trădate, care nu va înceta să stea în faţa mea aşa, sub cerul însorit al dimineţii, oriunde m-aş duce.

SILUETA: Juan al meu!

DON JUAN: Cum ai mai putea Jcrede că te iubesc?] Socoteam că aşteptarea nu se va mai repeta. Cum s-o mai pot crede eu însumi ?J

SILUETA: Ridică-te!

DON JUAN: Anna!

SILUETA: Ridică-te!

DON JUAN: Nu îngenunchez ca să-ţi cer iertare. Doar o minune, nu iertarea mă mai poate salva de experienţa pe care am trăit-o.

| SILUETA : Ridică-te!

DON JUAN : *(se ridică.* jNe-am pierdut unul pe celălalt, ca să ne regăsim pentru totdeauna. Da! Pentru totdeauna.

(0 îmbrăţişează.) Soţia mea!
SILUETA : Bărbatul meu!
(Apare don Gonzalo, cu sabia trasă.)
DON -GONZALO: Ah! Iată-l! DON JUAN: Da, tată.
DON GONZALO: Apără-te!
DON JUAN: Vii prea tîrziu, tată, ne-am căsătorit din nou.
DON GONZALO: Apără-te!
DON JUAN: De Ce?
DON GONZALO: Ucigaşule!
66
DON JUAN: Tatăl tău nu poate înţelege fericirea noas-$_{rr}$ă; deşi o vede cn ochii lui, tot n-o poate înţelege.
DON GONZALO: Fericire, zice, fericire...
DON JUAN: Da, tată, lasă-ne singuri.
DON GONZALO: ...şi tu tîrfo, tu o să te laşi din nou prostită de nelegiuitul ăsta, dacă nu-l străpung pe loc. *(îl ameninţă pe don Juan, care se vede forţat să se apere.)* Jos cu el!
DON JUAN: Stai!
DON GONZALO : Apără-te!
DON JUAN: De ce „ucigaş"? în definitiv, sînt nişte cîini, nemaivorbind de faptul că nu eu i-am ucis...
DON GONZALO: Şi don Roderigo?
DON JUAN: Unde e?
DON GONZALO : Scăldat în sîngele lui, horcăind, te-a blestemat, pe tine, care i-ai pîngărit logodnica.
DON JUAN: Roderigo?
(Don Juan e consternat de această ştire şi priveşte fix înaintea lui, în timp ce vîjîitul săbiei cornendatarului îl sîcîie, ca o gînganie, pe care o goneşte supărat.)
DON j *v*AN : Opreşte-te, îţi spun.
(Don Gonzalo cade străpuns de o lovitură-fulger, înainte ca măcar să se fi ajuns la duel şi moare, în vreme ce don Juan, vîrîndu-şi sabia în teacă, continuă să privească fix, ca mai înainte.)
DON JUAN : Moartea lui mă cutremură — vorbesc de Roderigo. De ce a trebuit să fac din el victima adevărului ? Nu m-a înţeles niciodată prietenul meu de totdeauna şi eu îl iubeam din toată inima. L-am prevenit: nu suport prieteni siguri de mine. De ce n-am tăcut? Acum cîteva clipe mai era aici...
SILUETA: Moarte, moarte!
DON JUAN: Nu striga!
67
SILUETA : O, Juan! DON JUAN : Să fugim!
(Pater Diego apare în fund, purtînd pe braţe cadavrul donnei Anna, care s-a înecat, dar Don Juan nu-l vede încă.)
Să fugim! Aşa cum ne-am jurat noaptea, lingi lac, ah, atît de copilăreşte ne-am jurat, ca şi cum ai sta în puterea noastră să nu ne rătăcim şi să nu ne pierdem.] De ce şovăi? Ţin mîna ta într-a mea, ca pe o viaţă ci mi-e din nou dăruită, mai adevărată decît cea dintîi, ce; copilărească, îmbogăţită însă, pentru că acum ştim cît d< repede trece. Tremuri ? Priveşte-mă : recunoscător ca şi cei iertat simt acum soarele dimineţii acesteia, şi tot ce e viu... *(Dă cu ochii de pater Diego, cu moarta în braţe.)* Ce înseamnă asta, pater Diego? *(Tăcere.)* Răspunde-mi! *(Tăcere.)* Care o mireasa mea? *(Strigă.)* Răspunde!
PATER DIEGO : Nu-ţi va mai răspunde, don Juan, oricît de tare ai striga. Niciodată. S-a înecat. Ăsta e sfîrşitul nunţii tale, don Juan, astea sînt roadele cutezanţelor tale.
DON JUAN: Nu...
(Pater Diego pune cadavrul jos.)
DON JUAN : Asta nu e mireasa mea. Nu e adevărat. Eu m-am cununat cu viaţa, nu cu un cadavru umflat de apă, cu braţele atîrnînd şi cu părul plin de mătasea-broaştei. Ce înseamnă vedenia asta în plină zi? îţi repet : asta nu-i mireasa mea.
PATER DIEGO : Atunci, care-i mireasa ta ?
DON JUAN : Aceea! Cealaltă!
PATER DIEGO: Şi de ce vrea să fugă?
(Silueta încearcă să fugă în sus pe scări dar, în clipa aceasta, apar cei trei veri.)

DON JUAN: Domnii mei, vă spun bun venit. Prietenul meu e mort.
UN VĂR : Mort.
68
DON JUAN: Şi asta de-aici?
PATER DIEGO : Moartă.
DON J UAN : Şi acesta e mort. Cine m-ar crede că s-a repezit în spada mea, ca o găină? O să învie ca statuie.
UN VĂR: Trăsni-l-ar cerul pe nelegiuit!
DON JUAN: Şi ce e cu tatăl meu?
UN VĂR: Mort.
DON JUAN: Adevărat?
UN VĂR: Mort.
DON JUAN: Adevărat, Pater Diego, parc-aş fi un cutremur sau un fulger. *(Rîde.)* în ce vă priveşte, verii mei, hai, băgaţi-vă o dată spadele în teacă, pentru ca să supravieţuiţi şi să fiţi martori la nunta mea. Iată : două mirese, una vie, una moartă, eu trebuie să aleg; Pater Diego zice că m-am cununat cu moarta. Dar vă spun : ea *(Don Juan merge către femeia voalată şi o ia de mină)* — ea şi nu o alta e mireasa mea, ea, cea vie, ea, care nu s-a dus la moarte, ca să nu mă blesteme pînă la sfîrşitul zilelor mele, ea, care a apărut din nou rătăcitului, ca s-o recunosc, şi am recunoscut-o. SILUETA: O, Juan! DON JUAN : Ia-ţi vălul de pe faţă.
(Silueta îşi ridică vălul.)
PATER DIEGO: Miranda?!
(Don Juan îşi acoperă faţa cu amîndouă mîinile, pînă ce rămîne singur, pînă ce morţii sînt scoşi afară, pînă ce sunetul clopotelor, care însoţeşte cortegiul mortuar se stinge.)
DON JUAN: îngropaţi-o pe biata copilă, dar nu aşteptaţi să fac semnul crucii şi nu speraţi să plîng. Şi feriţi-vă din drumul meu. Acum nu-mi mai e frică de nimic. Să vedem, care din noi îşi bate mai tare joc de celălalt? Eu de cer sau cerul de mine ?!
Pauză

Actul IV

O sală.
Don juan, acum un bărbat de treizeci şi trei de ani, stă in faţa unei mese festive, cu argintărie şi lumînări, pe care le cercetează cu privirea. Slujitorul său Leporello aşază carafele pe masă. Trei muzicanţi aşteaptă ordine. în fund, o perdea mare,
DON JUAN: Voi aşteptaţi în camera de alături, înţeles ? Şi în ce priveşte Aleluia : dacă s-ar întîmpla ceva, un accident sau, aşa — de pildă, s-ar putea întîmpia să mă înghită iadul...
MUZICANTUL : Domnule!
DON JUAN: ... voi să cîntaţi mai departe. înţeles? Aleluia se repetă pînă ce nu va mai fi nimeni aici în sală. *(îşi scoate mănuşile albe, în timp ce inspectează încă o dată masa,)* Pregătiţi-vă!
MUZICANTUL: Şi plata?
DON JUAN: Despre asta, mai tîrziu.
MUZICANTUL: Cînd nu va mai fi nimeni în sală?
DON JUAN: Domnilor, acum aştept treisprezece doamne, care susţin că le-am sedus; ceva mai mult, îl aştept şi pe episcopul de Cordova, care e de partea doamnelor, cum bine ştie oricine; aştept şi o statuie, pe care am invitat-o de asemeni — un oaspete de piatră — domnilor, n-am acum nervi pentru onorariile dumneavoastră, n-am nervi...
(Muzicanţii se retrag.)
DON JUAN: E destul de bine.
70
j \ LEPORELLO: N-o să prea ajungă vinul, domnule, poate doar un păhărel de fiecare musafir.
DONJUAN: Ajunge. Sper că o să le treacă degrabă pofta de băut, cel mai tîrziu cînd va sosi oaspetele de piatră.
LEPORELLO: Domnule...
DON JUAN: Am dat faliment. *(Sună la intrare.)* Unde sînt cărţile de vizită?
LEPORELLO: Domnule... Doar nu credeţi serios c-o să vie ăla de pe soclul de piatră.
DON JUAN: Şi tu crezi serios c-o să vină?
LEPORELLO : Eu ?! *(încearcă să rîdă tare, batjocoritor, dar grimasa îi piere de pe obrazul*

înspăimîntat, în clipa în care se aude a doua oară sunînd.) Poate că e chiar el!...
(Don Juan aşază cărţile de vizită.)
LEPORELLO : Domnule...
i DON JUAN: Dacă e iarăşi doamna aceea voalată, spune-i că nu mai primesc din principiu doamne voalate. Cunoaştem noi asta. Ar vrea să-mi mîntuiască sufletul şi speră să le seduc din spirit de contradicţie. Spune-i doamnei că le cunoaştem procedeul şi ne-am săturat de el. *(Sună pentru a treia oară.)* De ce nu te duci să deschizi?
(Leporello se duce cu teamă. Alături, muzicanţii îşi încearcă instrumentele, se aude un amestec confuz de sunete, în timp ce don Juan aşază cu grijă cărţile de vizită; ajungînd la ultima se opreşte.)
DON JUAN: Tu, mai vie decît toţi cei vii, tu nu vei veni,.tu singura pe care am iubit-o, tu, cea dintîi şi cea din urmă pe care am iubit-o şi n-am recunoscut-o. *(Arde cartea de vizită la o luminare.)* Cenuşă.
{Leporello se întoarce.)
LEPORELLO: Episcopul de Cordova! DON JUAN: Suflă cenuşa de pe masă şi spune-i episcopului de Cordova să aştepte o clipă. Dar vorbeşte-i
71
politicos. Episcopul doar nu e un creditor, vreau sâ spui[1], că nu-i datorez nimic, dar am mare nevoie de el. De n-a| fi biserica, n-ar fi nici iadul.
LEPORELLO: Domnule... ,
DON j UAN : Ce ai de tremuri mereu ? LEPORELLO: Ajunge, domnule, ajunge, nu trebuie] să întreceţi măsura, să poftiţi la masă o statuie funerară! un mort care a putrezit şi mucegăit de mult şi, ce-i' drept e drept, domnule, eu am fost un şnapan ori de cîte ori merita să fiu, şi pentru o pradă bună sînt gata să fac orice, domnule, nu sînt un laş, domnule, dar ce-aţi ceruţi ieri în cimitir, asta e o sfruntare dintr-o ambiţie deşartă,j domnule, să poftiţi la masă o statuie funerară...
o VOCE- Don Juan?
LEPORELLO: Sfîntă Mărie şi sfinte Iosif!
VOCEA : Don Juan ?
DON JUAN: O clipă.
LEPORELLO: Vine.
DON JUAN : O clipă, spun, o clipă.
LEPORELLO : Fie-vă milă! Sînt nevinovat, am fost silit, I am familie, Doamne-Dumuezeule... cinci copii şi o nevastă. *(Se aruncă în genunchi.)* Fie-vă milă!
DON JUAN: Dacă vrei să te rogi, ieşi afară.
LEPORELLO: V-a chemat, am auzit.
DON JUAN : Ridică-te.
(Leporello se ridică.)
DON JUAN: Acum fă ce-ţi poruncesc: spune episcopului de Cordova că-l rog să mă aştepte. Dar spune-i-o aşa, cu multe vorbe şi înfloriturî: mai am nevoie aici de cîteva minute.
LEPORELLO: Sfîntă Mărie şi sfinte Iosif...
DON JUAN: Şi nu uita cuvenita genuflexiune.
(Leporello iese.)
72
DON JUAN: Ei, ce s-aude acolo? *(Face cîţiva paşi ,fe perdeaua cea mare din fund, şi dindărătul ei apare Ce-igstina, travestită în statuie; numai capul îi e încă descoperit.)* pe ce nu-ţi pui tinicheaua aia pe cap?
CELESTINA: Coiful mi-e prea strîmt.
DON JUAN : Nimeni n-o să bage de seamă.
CELESTINA: Afară de mine.
(Don Juan îi face semn să dispară.)
CELESTINA: Am mai chibzuit o dată.
DON JUAN: Ce anume?
CELESTINA; Orice mi-aţi spune, e totuşi un sacrilegiu, şi pentru cinci sute n-o fac, domnul meu.
DON JUAN: Celestina...
CELESTINA: Pentru aşa ceva, domnule, mi se cuvine cel puţin o mie. Fiindcă dacă vă vînd ducesei de Ronda, primesc o mie de pesoşi bani gheaţă.
DON JUAN: Asta se cheamă şantaj.

CELESTINA : Spuneţi-i cum vreţi, don Juan, mie nu îmi pasă cum îi ziceţi ci cît îmi daţi, şi cinci sute e prea puţin.
DON JUAN: Mai mult n-am.
CELESTINA: Atunci n-o fac.
(Don Juan îşi smulge ceva de la gît.)
CELESTINA: O amuletă?
DON JUAN: Ultimul lucru ce mi-a mai rămas. Hai, ia-o din loc! Dacă nu-mi izbuteşte acum prăbuşirea în infern, sînt un om pierdut.
CELESTINA: Nu sînt eu de vină c-aţi dat faliment, Don Juan. De ce îmi nesocotiţi oferta? Aţi fi mai bogat decît episcopul de Cordova. Vă spun : un palat cu patruzeci şi patru de camere.
DON JUAN : Nu mai vreau să aud vorbindu-se de asta!
73
CELESTINA: Se mai poate încă face. DON JUAN: Isprăveşte o dată cu codoşlîcul! Toa| Spania ştie, şi o spun pentru ultima oară : Nu mă în; CELESTINA: Au mai spus-o şi alţii. DON JUAN: Taci!
(Celestina dispare îndărătul perdelei. Don Juan aşteaptă) dar nu intră decît Leporello.)
DON JUAN: Ce s-a întîmplat?
LEPORELLO: Domnule... am uitat, domnule, ce trebuia
. să-i spun. E atît de solemn, domnule, şi măsoară sala în.s
lung şi-n lat, de parcă n-ar mai avea răbdare pînă ce nu neH
trăsneşte cerul. iH
DON JUAN: Spune-i că-l rog să intre.
(Leporello iese, lăsind deschise ambele canaturi ale uşii. Don Juan se pregăteşte să-l primească pe episcop : trage un scaun, încearcă unde şi cum e mai bine să îngenuncheze în faţa episcopului, apoi face un semn muzicanţilor. O muzică solemnă începe. Don Juan îşi aranjează jaboul în faţa unei oglinzi, în timp ■ ce pe uşa deschisă intră încetişor o doamnă voalată. Pauză. Don Juan o zăreşte în oglindă şi tresare, fără să se întoarcă.)
DOAMNA: De ce te sperii?
DON JUAN : Pentru că ştiu singurul lucru care meri să fie ştiut: tu nu eşti donna Anna, căci donna Anna
. moartă... Atunci la ce bun vălul ăsta? *(Se întoarce.)* Cin* sînteţi dumneavoastră ?
DOAMNA: Ai dat ordin să nu fiu lăsată să intru... Şi deodată am găsit uşile deschise...
DON JUAN: Cu ce vă pot servi?
DOAMNA: Te-am iubit cîndva, fiindcă un joc de şahi te-a atras mai irezistibil decît o femeie. Şi fiindcă ai trecut pe lîngă mine ca un bărbat care are o ţintă în viaţă. O mai ai? Era geometria. E mult de-atunci. Şi văd ce viaţă duci: plină de femei, Juan, şi fără geometrie.
74
DON JUAN.' Cine eşti tu?!
DOAMNA: Sînt astăzi ducesa de Ronda.
DON JUAN : Neagră ca moartea mi-aţi apărut în gliiidă, ducesă. Nu era nevoie de-atîta negru ca să mă înspăiniîntaţi. Femeia, cu cît arată mai înfloritoare, cu atît $_{ain}$inteşte mai mult de moarte.
DOAMNA: Sînt în negru, fiindcă sînt văduvă.
DONJUAN: Eu sînt vinovatul?
DOAMNA: Nu.
DON JUAN : Despre ce. e vorba, ducesă de Ronda? DOAMNA : Despre salvarea ta.
DON JUAN: Sînteţi doamna care vrea să se cunune cu mine. Sînteţi palatul cu patruzeci şi patru de camere. Stăruinţa dumneavoastră e uimitoare, ducesă de Ronda. De altfel, aveţi dreptate : deşi un joc de şah mă atrage mai irezistibil decît o femeie, viaţa mea e plină de femei. Şi totuşi vă înşelaţi. Femeia nu m-a învins încă, ducesă de Ronda, şi mai curînd intru în iad decît să mă căsătoresc. DOAMNA: Eu nu vin ca femeie. DON JUAN : Mă faceţi să mă ruşinez. DOAMNA: Am avut atîţia bărbaţi, că m-am dezgustat de ei şi dezgustul s-a prefăcut în surîs, iar unul dintre ei, care credea că nu poate trăi fără zîmbetul acesta, m-a făcut ducesă, şi-apoi a murit. DON JUAN: înţeleg.
DOAMNA: Şi-acum mi-a rămas palatul din Ronda. DON JUAN: Mi-a şi fost descris. DOAMNA : Mi-am spus aşa: tu poţi locui în aripa stîngâ, eu în cea dreaptă, ca şi pînă acum. între ele e o curte mare. Liniştea fîntînilor arteziene. Nici măcar nu trebuie să ne întîlnim, afară numai dacă avem chef să stăm de vorbă. Şi la asta s-ar adăuga o avere ducală, destul de mare nu numai ca să acopere toate datoriile tale prosteşti, dar chiar să închidă gura oricărui judecător din lume care
75
te-ar învinui de omor. într-un cuvînt : nimeni nu te-aB putea distrage de la geometrie, cit timp ai locui la RondaP

DON JUAN: însă?
DOAMNA: Nici un însă.
DON JUAN : înţelegerea ce-o arătaţi bărbatului] recunosc, e cu totul neobişnuită, ducesă de Ronda. Dar ci preţ cereţi pentru aceasta salvare?
DOAMNA: Cer s-o primeşti, Juan.
DON JUAN: Nimic altceva?
DOAMNA: Poate că te iubesc încă, dar nu trebuia să te sperii; mi-am dat seama că nu am nevoie de tine, Juanj şi tocmai asta e ceea ce-ţi ofer înainte de toate; eu sînt fel meia care nu mai e nebună să creadă că n-ar putea trăi fără tine. *(Pauză.)* Gîndeşte-te. *(Pauză.)* Tute-ai iubit totdeauna doar pe tine însuţi, fără să te fi găsit vreodată. De aceea na urăşti. Ne-ai considerat totdeauna drept femele, nu femei. Ca un episod. Pe oricare dintre noi. Dar episoadele ţi-aă înghiţit toată viaţa. De ce nu crezi într-o femeie, Juan, măcan o singură dată? E singura cale spre geometria ta, Juan| *(Leporello îl introduce pe episcopul de Cordova.)* •
LEPORELLO : Eminenţa-sa!
DON JUAN: Mă iertaţi, ducesă de Ronda, eminenţa[1] sa şi cu mine avem o convorbire de afaceri, dar sper să v; văd în curînd la masă, fără văl.
DOAMNA : La Ronda, dragul meu Juan! *(Doamna îşi ridică trena, face o reverenţă adîncă în faţa episcopului, apoi iese, urmată de Leporello, care închide uşile,)*
DON JUAN: Vedeţi, eminenţă, n-am linişte nici clipă. Toate vor să mă salveze prin căsătorie... Eminenţă !| *(îngenunchează înaintea lui.)* Vă mulţumesc că aţi venit.
EPISCOPUL : Ridicaţi-vă.
DON JUAN: Doisprezece ani m-a urmărit biserica spaniolă — nu îngenunchez din obişnuinţă, martor mi-e

rUi; o fac din recunoştinţă; cît mi-am dorit, eminenţă, " stau de vorbă cu un bărbat! EPISCOPUL : Ridicaţi-vă.
(Don Juan se ridică.)
EPISCOPUL: Despre ce este vorba?
DON JUAN: Eminenţa-sa nu vrea să ia loc?
(Episcopul se aşază).
DON JUAN: Nu mai pot să văd şi să aud femei, eminenţă. Nu înţeleg Creaţiunea. Era oare nevoie de două sexe ? Am tot cugetat despre asta : despre bărbat şi despre femeie, despre nevindecabilul stigmat al sexului, despre specie şi individ, mai ales despre individ, despre funcţia pierdută a acestuia.
EPISCOPUL: Să trecem la chestiune.
(Don Juan se aşază.)
EPISCOPUL: Despre ce e vorba?
DON JUAN: Pe scurt, despre crearea unei legende.
EPISCOPUL: Cum adică?
DON JUAN : Despre crearea unei legende. *(Ia o carafă.)* Am uitat să vă întreb, eminenţă : doriţi ceva de băut? *(Episcopul refuză.)* Avem puţină vreme pînă ce vin doamnele şi îmi permiteţi să vorbesc fără ocol.
EPISCOPUL: Vă rog chiar.
DON JUAN: Propunerea mea e simplă şi clară: don Juan Tenorio, duşmanul de-a dreptul popular al domniei-voastre, cel pe care-l aveţi în faţă, în floarea vîrstei lui mature şi pe punctul de a deveni nemuritor, da, îmi îngădui să spun : de a deveni un mit — don Juan Tenorio, spun, e hotărît şi gata să fie mort de azi încolo.
EPISCOPUL: Mort?
DON JUAN: Cu anumite condiţii. EPISCOPUL; De ce natură?

DON JUAN: Sîntem între noi, eminenţă. Pe şleau domnia-voastră, biserica spaniolă, îmi acordaţi o rentl modestă, nimic altceva, o chilie într-o mînăstire, o mînăstirl de călugări, o chilie nu prea mică, dacă îmi pot exprimi dorinţa, şi, dacă e posibil, cu vederea spre munţii Andaj luziei; acolo să trăiesc cu pîine şi vin, anonim, cruţat di prezenţa femeilor, liniştit şi împăcat, cu geometria mea!
EPISCOPUL: Hm.
DON JUAN: Iar domniei-voastre, episcop de Cor<j dova, v-aş oferi în schimb ceea ce îi trebuie bisercii spaniola mai mult decît banii : legenda despre prăbuşirea în iad J nelegiuitului. *(Pauză.)* Ce spuneţi

de asta?
EPISCOPUL : Hm.
DON JUAN: S-au împlinit doisprezece ani, eminenţă! de cînd s-a ridicat statuia aceea cu inscripţia penibilă I CERUL SĂ-L NIMICEASCĂ PE NELEGIUIT, şi eJ don Juan Tenorio, mă plimb prin faţa ei ori de cîte oii mă aflu la Sevilla, mai liber şi mai nevătămat decît oricarl cetăţean al Sevillei. Cît timp, eminenţă, cît timp să mal duc viaţa asta? Să seduc, să străpung, să rîd şi să piei mai departe... *(Se ridică.)* Trebuie să se întîmple ceva] episcope de Cor do va, trebuie să se întîmple ceva.
EPISCOPUL: Se va întîmpla.
DON JUAN: Ce impresie fac asupra tineretului nostru ? Tineretul mă ia ca exemplu; văd ce se va întîmplaj văd apropiindu-se o epocă întreagă care va alerga în gdl ca şi mine, îmbătată de curaj fiindcă a văzut că nu exista judecată pe lume, o generaţie întreagă de zeflemişti, cari se cred de talia mea, mîndri de batjocura lor din ce în ci mai ieftină, mai ordinară, tot mai la modă, şi proşti, să tel apuce disperarea, nu alta! Prevăd toate astea!
EPISCOPUL : Hm.
DON JUAN: Dumneavoastră nu-i vedeţi? *(Episj copul ia carafa şi-şi umple un pahar.)* înţelegeţi-mă bind

1

poiscope de Cordova, nu doar de femei sînt obosit — bineînţeles, sufleteşte — sînt obosit de păcat. Doisprezece ani dintr-o viaţă, ce nu se mai întorc, risipiţi în această copilărească provocare a văzduhului albastru pe care-l numim cer! Nu m-am speriat de nimic, dar vedeţi şi dumneavoastră, eminenţă, nelegiuirile n-au avut altă urmare decît să mă facă celebru. *(Episcopul bea.)* Sînt disperat. *(Episcopul bea.)* De treizeci şi trei de ani am parte de soarta atîtor oameni celebri: lumea întreagă ne cunoaşte faptele, aproape nimeni sensul lor. Mă cutremur cînd aud cum vorbesc oamenii despre mine. Parcă m-ar fi interesat vreodată femeile!
EPISCOPUL : Totuşi...
DON JUAN: La început, recunosc, m-a amuzat. Mîinile mele, aşa aud spunîndu-se, ar fi baghete magice; ele descoperă voluptăţi pe care soţul nu le-a găsit timp de zece ani.
EPISCOPUL: Te gîndeşti la bietul Lopez?
DON JUAN: N-aş vrea să rostesc nici un nume, eminenţă.
EPISCOPUL: Don Balthazar Lopez.
DON JUAN: La toate mă aşteptam, eminenţă, dar nu la plictiseală. M-am săturat de gurile lor în extaz, şi de ochii lor, de ochii lor lăcrimoşi, micşoraţi de plăcere — nu mai vreau să-i văd! Tocmai dumneavoastră, episcope de Cordova, mai mult decît oricine, vă străduiţi să-mi crească faima, zău că are haz : doamnele care vin de la predicile dumneavoastră mă visează pe mine, iar soţii îşi trag spadele din teacă, înainte măcar ca eu să le fi remarcat nevestele, şi trebuie să mă bat în duel, oriunde m-aş afla sau m-aş duce; practica te face meşter, şi nici n-apuc să-mi bag în teacă spada că văduvele îmi şi sar de gît, plîngînd

în hohot, să le consolez. Ce alta-mi rămîne de făcut, mă roţi decît să corespund faimei mele, să fiu victima celebrităţi| dar, despre un singur lucru nu vorbeşte nimeni în polf ticoasa noastră Spanie : cum îşi fac păcat femeile cu mine| Sau, să zicem că nici nu mă uit la văduvă, fac stînga-mpre jur şi-mi văd de drumul meu, ceea ce numai uşor nu e, emi nenţă, cunoaştem doar setea de răzbunare ce nu se stinge o viaţă întreagă în femeia care a nădăjduit o dată să fie sedusă, şi n-a fost. *(Bătăi în uşă.)*
(Bătăi în uşă.)
EPISCOPUL: De ce mă priviţi aşa?
DON JUAN: Ciudat.
EPISCOPUL: Ce e ciudat?
DON JUAN: Pentru prima dată vă privesc de aproape*}*. episcope de Cordova; n-aţi fost cîndva mult mai gras?j
EPISCOPUL: Predecesorul meu, poate.
DON JUAN: Totuşi am dintr-o dată impresia c-am mai văzut chipul dumneavoastră întunecat. Unde ne-

am mai întîlnit? *(Bătăi în uşă.)* Foarte ciudat... *(Bătăi în uşă.)*
DON JUAN: Vă vorbeam despre necazurile mele.
EPISCOPUL : Căsătorii pîngărite, familii distruse, fiice se-j duse, taţi omorîţi, fără a mai vorbi de soţii care trebuie să supravieţuiască ruşinii lor — şi dumneata, care eşti vinovat de toate astea, dumneata, don Juan Tenorio, îndrăzneşti să vorbeşti de necazurile dumitale!
DON JUAN: Văd că vă cutremuraţi.
EPISCOPUL : Să rîdă toată ţara de tine că eşti vi soţ încornorat! Ai trăit vreodată asta, să ştii ce înseamnă?
DON JUAN: Dumneavoastră da, eminenţă?
80
EPISCOPUL: Un om de treabă ca Lopez... DON JUAN : Eminenţa-voastră pare a fi ruda cu el, că-l tot aminteşte mereu pe onestul Lopez, care a donat, pe cît ştiu, jumătate din averea lui, pentru ca biserica spaniolă să nu înceteze a mă urmări, ba acum a trecut la alte fapte, preacinstitul dumneavoastră Lopez; mi-a înconjurat casa cu zbirii lui. Văd că păliţi, eminenţă, dar fapt e că nu mai pot ieşi din casă, fără să fiu silit a străpunge un om — e ceva cumplit, eminenţă, credeţi-mă, ceva cu adevărat cumplit. *(Intră Leporello.)* Nu ne deranja acum!
(Leporello dispare.)
EPISCOPUL: Ca să rămmem la ceea ce vorbeam... DON JUAN: Vă rog! EPISCOPUL: La crearea unei legende. DON JUAN : Trebuie numai să fiţi de acord, episcope de Cordova, şi legenda s-a şi făcut. Am tocmit pe cineva care să joace rolul comendatarului mort, şi cum or auzi glasul lui sepulcral, doamnele or să şi înceapă să ţipe de spaimă. Nu vă faceţi griji! O să mai adaug din parte-mi un hohot de rîs dispreţuitor, aşa ca să le treacă fiorii, o detunătură la momentul potrivit, ca să-şi ascundă doamnele obrazul — priviţi, eminenţă, ingenioasa maşină de sub masă - şi a şi început să pută a pucioasă şi fum. Totul foarte rapid, se înţelege : uluiala e mama minunilor. Şi dumneavoastră, aşa gîndeam, aţi spune pe dată un cuvînt nimerit, cum vă place s-o faceţi, un cuvînt despre încrederea în pronia cerească, muzicanţii mei ar executa, cum le-am cerut, Aleluia, şi — gata.
EPISCOPUL: Şi dumneavoastră?
DON JUAN: Eu sar în pivniţă — eminenţa-voastră observă acest ingenios chepeng în podea! — fireşte nu fără
6—3167
81
un ţipăt potrivit, care să stîrnească teama şi milă, cum cere Aristofel. în pivniţă mă aşteaptă rasa cafenie şi un I brici ascuţit ca să-mi radă renumita mea mustaţă, şi iată, pe cărarea plină de colb, se depărtează un călugăr.
EPISCOPUL: înţeleg.
DON JUAN : Condiţia: amîndoi păstrăm taina. Altfel nu ieşim nici unul la socoteală. Prăbuşirea mea în infern — vestea se va răspîndi într-o clipă, şi cu cît o vor fi văzut mai puţini martori oculari, cu atît o vor îmbogăţi cei mulţi, care n-au fost de faţă, apărînd-o de orice bănuieli — căderea mea va consola toate doamnele, pe soţii lor, legiunea ameninţătoare a creditorilor mei, pe scurt, toţi vor avea satisfacţia dorită. Ce-ar putea fi mai minunat?
EPISCOPUL: înţeleg.
DON JUAN: Don Juan a murit. Mă pot ocupa în linişte de geometria mea. Şi dumneavoastră, şi biserica, veţi avea despre justiţia divină o dovadă, cum nu veţi mai găsi alta în toată Spania.
EPISCOPUL : înţeleg.
(Leporello intră din nou.)
LEPORELLO : Domnule ...
DON JUAN: Ce e?
LEPORELLO: Doamnele sînt aici.
DON JUAN: Unde?
LEPORELLO: în curte. Sînt cam furioase, domnule. Fiecare credea că va fi între patru ochi cu dumneavoastră, aşa şi pe dincolo. Dacă n-aş fi tras repede zăvorul, n-ar mai fi fost nici una aici. Se fîţîie şi cotcodăcesc, de parc-ai fi într-o ogradă andaluză.
DON JUAN : Bine.
LEPORELLO : Adică, să fiu precis, aşa cum doreşte domnul: acum stau liniştite, măsurîndu-se una pe alta pieziş, şi fiecare îşi face vînt cu evantaiul.
82

DON JUAN: Să intre *(după ce aruncă o privire episcopului),* să zicem, peste cinci mimite.
(Leporello iese.)
DON JUAN: Eminenţă, spuneţi-mi numele mînâs-
tirii!
EPISCOPUL: Sînteţi foarte sigur de reuşită.
DON JUAN : Fireşte, biserica nu se poate folosi de o legendă decît dacă e reuşită. înţeleg ezitarea dumneavoastră, episcope de Cor do va, dar fiţi fără grijă : povestea e verosimilă, nu e nicidecum originală, o veche legendă, o statuie funerară care-l zdrobeşte pe ucigaş există şi în antichitate, tot aşa, craniul batjocorit al unui mort, care trage după sine pe cealaltă lume pe cel ce-şi bătea joc; gîndiţi-vă la baladele bretone cîntate de soldaţii noştri. Noi folosim tradiţia.
(Episcopul îşi scoate odăjdiile şi ochelarii negri ce-i purta pînă atunci şi apare în adevărata lui înfăţişare.)
DON JUAN: Don Balthazar Lopez?
LOPEZ: Da.
DON j UAN : Aşadar, chiar dumneata erai!
LOPEZ: Ne-am văzut o singură dată, don Juan, şi numai o clipă. Unduirea unei perdele albe a stins luminarea cînd am deschis uşa, şi v-am găsit la soţia mea; şi, deodată, o flacără uriaşă ca un steag, îţi mai aminteşti, şi-a trebuit să sting focul... .
DON JUAN: Exact.
LOPEZ : N-a mai fost timp de duel. *(Don Juan îşi scoate sabia.)* După ce am aflat ce pui la cale ca să scapi de răzbunarea noastră, o să-mi fac o adevărată plăcere să demasc legenda dumitale blasfemătoare. Porunceşte să intre doamnele! Vei rămîne aici pe pămînt, don Juan

Tenorio ca si noi, iar eu n-o să am linişte pînă ce nu mă voi şti răzbunat, pînă ce n-o să vă văd şi pe dumneavoastră, don Juan Tenorio, căsătorit.
DONJUAN: Ha!
LOPEZ: Şi anume, cu nevastă-mea!
(Intră Leporello.)
LEPORELLO : Doamnele!
LOPEZ .- Pare-se că şi unui maestru de şah i se întîmplă să mute greşit o piesă şi dintr-o dată, sigur de izbînda planului său viclean, se face singur mat.
DON JUAN: Vom vedea.
(Intră cele treisprezece doamne indignate; la vederea pretinsului episcop amuţesc, în primul moment, căci Lopez şi-a pus din nou pălăria episcopală; doamnele îi sărută tivul veşmîntului, cu demnitate, pentru ca apoi să înceapă :)
DONNA ELVIRA: Eminenţă, sîntem înşelate... DONNA BELISA: înşelate fără pic de ruşine ... DONNA ELVIRA: Credeam că e pe patul de moarte...
DONNA ISABEL: Şi eu...
DONNA VIOLA: Fiecare dintre noi... DONNA ELVIRA: Pe cuvînt de onoare, altfel n-aş fi venit niciodată...
DONNA FERNANDA: Nici una dintre noi...
DONNA ELVIRA : Eu, văduva comendatarului...
DONNA FERNANDA: Şi eu credeam că e pe moarte...
DONNA INEZ: Şi eu, şi eu...
DONNA ELVIRA: Credeam că se căieşte...
DONNA BELISA: Oricare dintre noi...
DONNA ISABEL: Că vrea să se pocăiască, aşa credeam...
DONNA VIOLA: Ce altceva...
DONNA ELVIRA: Eminenţă, eu sînt o doamnă...
DONNA BELISA: Şi noi? 84
EPISCOPUL: Donna Belisa...
DONNA BELISA : Noi nu sîntem doamne, eminenţă ?
EPISCOPUL: Linişteşte-te, donna Belisa, ştiu că eşti soţia bunului Lopez.
DONNA BELISA: Nu rostiţi numele lui!
EPISCOPUL: De ce nu?
DONNA BELISA: „Bunul Lopez", cum îşi spune el mereu, n-a scos o dată măcar sabia pentru mine, eminenţă, nu s-a bătut nici o singură dată, ceilalţi soţi cel puţin s-au bătut, eu sînt singura din acest cerc, care n-a rămas văduvă.
EPISCOPUL : Stăpîniţi-vă!

DONNA BELISA : Bunul Lopez!
DONNA ELVIRA: Mă aşteptam la orice, eminenţă, dar nu la o paradă de femei adultere, împopoţonate, care se socotesc de-o seamă cu mine.
DOAMNELE: Ah !
DONNA ELVIRA: Puteţi să vă indignaţi, adunătură de făţarnice, răcoriţi-vă cu evantaiele, ştiu prea bine de ce-aţi venit în casa asta blestemată.
DONNA BELISA: Şi dumneavoastră?
DONNA ELVIRA: Unde e, mă rog, iubitul vostru, unde e, să-i scot ochii ?!
DON JUAN: Aici. *(Intră în cerc ca un toreador.)* Vă mulţumesc, iubitele mele, că aţi venit toate. Fireşte, nu chiar toate, dar destule cred, ca să serbeze prăbuşirea mea în infern.
LEPORELLO : Domnule!
DON JUAN: Iubitele mele, să ne aşezăm.
(Doamnele rămîn nemişcate cu evantaiele în mină.)
DON JUAN : Mărturisesc, e cam [ciudat să-ţi vezi iubitele adunate toate în aceeaşi sală, da, foarte ciudat, am tot încercat să-mi închipui cum ar fi, dar degeaba, şi nu ştiu cum să vorbesc în această clipă solemnă, cînd vă
85
văd pe toate împreună, străine una-de-alta şi totuşi nu numai unite prin mine, ci despărţite prin mine, aşa încît nici una nu mă priveşte în ochi... *(Doamnele îşi fac vînt cu evantaiul.)* Doamnele mele, ne-am iubit. *(0 doamnă scuipă la, picioarele lui.)* Mă mir şi eu, donna Viola, cît de puţin a rămas din ceea ce a fost!
DONNA ISABEL: Nu mă cheamă Viola!
DON JUAN: Iartă-mă.
DONNA VIOLA: îi spune ei Viola!
DON JUAN: Iartă-mă şi tu.
DONNA VIOLA : Asta nu mai pot să suport!
DON JUAN : Ce efemer e sentimentul care, în clipa cînd îl trăim, ne duce atît de aproape de veşnicie încît ne orbeşte, ca indivizi; da, donna Fernanda, e amar!
DONNA ISABEL: Nici pe mine nu mă cheamă Fernanda !
DON JUAN: Draga mea...
DONNA ISABEL : Aşa ai spus fiecăreia : draga mea !
DON JUAN: Totdeauna impersonal, donna Isabel — acum îmi amintesc numele : donna Isabel! Tu, cea cu atîta suflet, gata să se reverse, de ce n-ai izbucnit imediat în plîns? *(Către episcop.)* Memoria bărbatului e ciudată, aveţi dreptate, mi-şi aminteşte decît amănuntele : o perdea albă, care flutură peste o luminare aprinsă...
DONNA BELISA : Doamne...
DON JUAN: Altădată se auzea un foşnet în păpuriş şi eu, speriat trăgeam spada; era o raţă în lumina lunii.
DONNA VIOLA : O, Doamne!
DON JUAN: Ce rămîne în amintire sînt nişte obiecte: un vas lipsit de gust, o pereche de papuci, nu crucifix de porţelan. Uneori, o mireasmă de lămîiţă veştedă.
86
DONNA ISABEL : O, Doamne!
DON JUAN: Şi aşa mai departe, şi aşa mai departe. Şi în depărtata mea tinereţe, care a fost de scurtă duratăj aud lătratul răguşit al unei haite de dini, noaptea, în parc§
DONNA ELVIRA : O, Doamne!
DONNA CLARA: O, Doamne!
DONNA INEZ : O, Doamne!
DON JUAN: Asta e tot ce-mi pot aminti. *(Doamnele şi-au acoperit obrazul cu evautaiele.)* Leporello, aprinde luminările! *(Leporello aprinde luminările.)* Nu ştiu dacă sînt altfel decît ceilalţi bărbaţi. Păstrează ei oare amintirea nopţilor petrecute cu femei? Eu mă înspăimînt cînd privesc înapoi la viaţa mea; mă văd ca un înotător în rîu: nici o urmă îndărăt. Dumneavoastră, nu? Şi dacă m-ar întreba un tînăr cum e cu femeile, vă spun sincer că n-aş şti ce să-i răspund, le uiţi ca pe un fel de mîncare, sau ca pe-o durere, şi abia atunci cînd se repetă, ştiu : Aşa a fost, da, aşa a fost întotdeauna... *(Leporello a aprins luminările.)* Nu 'ştiu, don Baltazar, dacă vreţi să vă scoateţi masca acum ori mai tîrziu. DONNA BELISA : Ce spune ?

(Episcopul scoate masca.)
LOPEZ: Numele meu e Lopez.
DONNA BELISA: Tu?!
LOPEZ : Don Balthazar Lopez.
DON JUAN: Vistiernicul din Toledo, dacă nu mă înşel, purtător al mai multor ordine. Cum vedeţi, domnul Lopez a preluat dezinteresat funcţia, totdeauna delicată, de reprezentant al geloziei soţilor.
87
LOPEZ : Ironia dumitale, don Juan, a atins culmea.
(Se aude un duduit înăbuşii.)
DON JUAN: Linişte! *(Se aude un duduit înăbuşit.)* Domnul Lopez din Toledo are cuvîntul.
(Se aude un duduit înăbuşit.)
LOPEZ : Nu vă speriaţi, doamnele mele, ştiu eu ce farsă vi se joacă aici, ascultaţi-mă!
LEPORELLO : Domnule! DON JUAN : Taci! LEPORELLO: ...uşile sînt încuiate.
(Doamnele ţipă.)
LOPEZ: Ascultaţi-mă!
(Doamnele au alergat către uşi, dar le-au găsit încuiate;
don Juan s-a aşezat pe marginea mesei şi îşi toarnă
vin într-un pahar.)
DON JUAN : Ascultaţi-l!
LOPEZ : Doamnelor ...
DON JUAN: îmi îngăduiţi să beau între timp; mi-e sete. *(Bea.)* Vorbiţi odată!
LOPEZ : El nu va părăsi această casă, doamnelor, fără a-şi fi luat pedeapsa cuvenită. De asta, am avut eu grijă. A sunat ceasul judecăţii. S-a umplut paharul nelegiuirilor lui.
DON JUAN : Acum abia? Nu s-a umplut de mult? *(Bea.)* Şi totuşi nu se întîmplă nimic, asta e partea nostimă. Ieri, în cimitir, Leporello, n-am făcut totul ca să ne batem joc de comendatar?
LEPORELLO : Domnule...
DON JUAN : Nu l-am poftit la ospăţ ?
DONNA ELVIRA : Pe soţul meu ?!
88
DON JUAN : Credinciosul meu slujitor l-a văzut cu ochii lui pe soţul tău cum îşi clătina coiful de piatră, răs-punzîndu-mi deci limpede că azi are timp. De ce nu vine? A trecut de miezul nopţii. Ce trebuie să fac ca, în sfîrşit, să mă trăsnească cerul vostru?
(Se aude un duduit înăbuşit.)
LOPEZ: NU pleca, donna Elvira, nu pleca*(Se aude un duduit înăbuşit.)* Nu e adevărat, e o şarlatanie fără sea raăn, nimic nu e adevărat, vrea să-şi bată joc de voi... Vedeţi sub masă maşina asta ingenioasă? Detunătura şi pucioasa sînt menite să vă sperie, ca să vă pierdeţi minţile, ca să credeţi că don Juan s-a prăbuşit în infern prin hotărîrea judecăţii divine, dar totul nu e decît teatru, un sacrilegiu fără pereche, numai ca să scape de pedeapsă pe pămînt. Să păcălească întreaga Spanie, ăsta era planul lui, să răs-pîndească o legendă, ca să scape de pedeapsa noastră, nimic altceva, ăsta era planul lui, teatru şi nimic altceva... *(Don Juan rîde.)* Tăgăduieşti?
DON JUAN : De loc. "LOPEZ : Aţi auzit, doamnelor ?
DON JUAN : Nimic altceva decît teatru.
LOPEZ : Uitaţi-vă : ăsta e ingeniosul chepeng în podea, doamnelor, priviţi-l doamnelor, încredinţaţi-vă cu ochii dumneavoastră! *(Don Juan rîde.)* Nimic altceva decît teatru!
DON JUAN : Ce altceva? *(Bea.)* Asta spun de doisprezece ani: nu există un iad adevărat, nici lumea de apoi, [n]rci judecata cerească. Domnul Lopez are perfectă dreptate : nimic decît teatru.
89
LOPEZ : Aţi auzit, doamnelor?
DON JUAN : Priviţi... *(se ridică şi dă la o parte peri deaua din fund, astfel încît să se vadă statuia teatrală a cornet datarului)...* vă rog. *(Doamnele ţipă.)*
DON JUAN : De ce tremuraţi?
o VOCE: Don Juan!
LEPORELLO: Domnule... domnule...
VOCEA : Don Juan!
DON JUAN : Teatru, nimic altceva.
VOCEA: Don Juan!
LEPORELLO ; Domnule... uite că întinde mîna...

DON JUAN : Nu mă tem, dragele mele, vedeţi cuml îi iau mîna de piatră într-a mea. *(Don Juan ia de mînă statuia; o detunătură, fum, don Juan şi statuia se prăbuşesc prin chepeng, muzicanţii cîntă Aleluia, aşa cum li s-a po-l runcit.)*
LOPEZ : Nu-i nimic adevărat, doamnelor, nu-i nimici adevărat, vă conjur, nu vă închinaţi! *(Doamnele îngenun-M cheazăşi se închină.)* Muieri!... *(Toate uşile se deschid* J *la fiecare uşă cîte un paznic.)* De ce v-aţi părăsit S turile ?
ZBIRUL : Unde e ?
LOPEZ: I-a reuşit şi asta!...

Intermezzo

în faţa cortinei interioare apare Celestina cu Leporello.
CELESTINA: Trebuie să vorbesc între patru ochi cu ea. Du-te la trăsură! Te cunosc eu-: cîteva clipe în grădina mînăstirii, cîteva dangăte de clopot la vecernie, şi te-ai şi muiat. în curînd ai să crezi şi tu că a ajuns în iad.
(Apare o călugăriţă.)
CELESTINA: Soră Elvira?
(Leporello iese.)
CELESTINA: Soră Elvira, am venit, fiindcă am mustrări de cuget. Pentru ce am făcut atunci. N-ar fi trebuit s-o fac. Mă mustru singură cînd văd ce a ieşit, cînd văd cum te rogi toată ziulica, numai fiindcă te-ai prins în capcană şi-ai dat crezare şarlataniei cu oaspetele de piatră. Nu mi-am închipuit c-are s-o creadă cineva. Pe cinstea mea! Si azi o crede toată Spania! în public nu mai poate nimeni să spună adevărul. Nefericitul ăla de Lopez! Ai auzit doar : surghiunit din ţară, numai fiindcă a cutezat să spună deschis că un şarlatan a jucat pe fantoma comen-datarului. Soră Elvira, eu am fost aceea care am făcut p<; oaspetele de piatră, eu şi nimeni altul. Nefericitul ăla de Lopez! Ai auzit doar : s-a spînzurat dincolo, în Maroc, sărmanul de el, după ce şi-a dăruit toată averea bisericii spaniole, şi-acum nici măcar biserica nu-l crede. De ce-o duce atît de greu adevărul în Spania? Am călătorit trei ceasuri, numai ca să-ţi spun adevărul, soră Elvira, adevărul gol-goluţ. Mă asculţi? Sînt ultimul om care ştie ade-
91
vărul în istoria asta neroadă, şi zău că am o piatră pe inimă, soră Elvira, de cînd am aflat c-ai intrat la mînăstire din] pricina ei. N-am nimic împotriva mînăstirii. între noi, soră Elvira : don Juan nu e în iad. Crede-mă! Ştiu şi unda e, dar n-am voie s-o spun, că m-au mituit, soră ElviraJ şi încă gras — altfel nu mi-ar da mîna să-l ţin pe slujitorul j lui... Soră Elvira, îţi vorbesc de la femeie la femeie : doni Juan trăieşte, l-am văzut cu ochii mei, nici vorbă de iad,l poţi să te rogi pentru el cît pofteşti. *(Clopote de vecernie ;'| călugăriţa se depărtează, rugîndu-se.)* Nimic de făcut. *(Vine] Leporello.)* Marş pe capră! N-am timp de pierdut cu oameni care cred că asta înseamnă dreapta credinţă i să nu vrei să ştii adevărul. Fă-ţi cruce!
LEPORELLO : Celestina...
CELESTINA : Don Juan e în iad.
LEPORELLO : Şi simbria mea, simbria mea?
CELESTINA : Marş pe capră!
LEPORELLO : *Voilă par sa mort un ckacun satisfaitM Ciel offense, lois violees, filles seduites, familles deshonoreesA parents outrages, femmes mises â mal, maris pousses â boutM tout le monde este content. II n'y a que moi seul de malheureux, qui, apres tant d'annees de service, n'ai point d'autre recom-* ! *pense que de voir â mes yeux l'impiete de mon maître punie par le plus epouvantable châtiment du monde*! [1]
1 Cu moartea lui toată lumea e mulţumită : cerul insultat, legile călcate în picioarâH fetele seduse, familiile dezonorate, părinţii ultragiaţi, femeile date de gol, soţii aduşi lăl disperare, toată lumea e mulţumită. Numai eu sînt nenorocit, căci după atîţia ani de slujbă n-am altă răsplată decît să văd impietatea stăpînului meu pedepsită cu cea mai cumplită pedeapsă de pe lume.

Actul V

O logia.
în planul întîi, o masă pusă pentru două persoane.
Don Juan aşteaptă vădit pe cealaltă persoană. După un timp, pierzîndu-şi răbdarea, sună cu un clopoţel; apare un slujitor.
DON JUAN : Am rugat să nu fiu deranjat de la lucru, pînă ce nu se poate servi masa. Şi iar aştept de o jumătate de ceas. Nu sînt zilele mele de ajuns de scurte? Ştiu, Alonso, că nu eşti tu vinovat. *(Ia o carte*

în mină.) Dar unde o fi ea? *(Slujitorul dă din umeri.)* Mulţumesc. Bine. N-am spus nimic. *(Slujitorul iese şi don Juan încearcă să citească, dar brusc azvîrle cartea într-un colţ; apoi strigă:)* Alonso! Cînd o să ne putem, în sfîrşit, aşeza la masă, mă găseşti dincolo, în chilia mea.

(Don luan vrea să plece, dar din grădină apare rotofeiul episcop de Cordova, fostul pater Diego, cu un ochiu-boului în mînă.)

EPISCOPUL: încotro aşa de grăbit?

DON JUAN : Ah!

EPISCOPUL: Te-am aşteptat în grădină, dragul meu, E o seară îmbătătoare. Ce rău îmi pare că nu pot să rămîn cu voi azi! Aici, în faţă, sub arcade, de unde vezi Cheile Rondei, ultimele raze ale soarelui, roşii şi liliachii pe incandescentele flori de ochiu-boului, şi-apoi răcoarea albastră a văii peste care a şi coborît umbra, mă fac să gîndesc de fiece dată : un paradis se aşterne la picioarele dumitale.

DON JUAN : Ştiu.

93

EPISCOPUL : Dar a venit toamna... DON JUAN : Vrei un pahar de vin, Diego? EPISCOPUL: Cu plăcere. *(în acest timp don Juan ia o carafă şi umple două pahare.)* Tocmai spuneam : ce talent aveau totuşi maurii de pe vremuri, care făceau grăi dini ca astea, unde să simţi totul epidermic. Toate aceste, curţi, cu vedere dintr-una într-alta, toate bolţile atît de îmbietoare cu răcoarea lor, şi liniştea, care nu e de mor-mînt, ci e plină de taina depărtărilor albastre dindărătul gardurilor graţios forjate; aici te plimbi şi te delectezi cu umbra, dar răcoarea păstrează refluxul senin şi blînd al zidurilor însorite; cu ce spirit, cu ce fineţe au fost făcute toate acestea numai pentru a-ţi desfăta pielea. Nu mai vorbesc de fîntînile arteziene. Ce artă : să laşi creaţiunea să cînte pe instrumentul simţurilor noastre! Ce măiestrie : să guşti ceea ce e efemer, să-ţi spiritualizezi pînă şi pielea! Ce cultură! *(Miroase floarea.)* Ducesa trebuie să vină din moment în moment.

DON j UAN : O să vină.

EPISCOPUL : Poate că nu se simte prea bine, aşa; cum spunea. *(Don Juan îi oferă paharul plin.)* Cum merge cu geometria?

DON JU4.N : Mulţumesc, bine.

EPISCOPUL: M-am gîndit mult la ceea ce rni-afl istorisit ultima oară, ştii, povestea dumitale cu dimensiuni nile, şi că geometria ajunge la adevăruri pe care nici nu nil le mai putem închipui. Parcă aşa spuneai. Linie, suprafaţă, spaţiu; dar care să fie a patra dimensiune? Şi totuşi, raţional se poate demonstra că şi ea trebuie să existe. *(Don Juan dă pe gît paharul.)* Ce-i cu dumneata, don Juan *m*

94

DON JUAN : Cu mine? Nimic. Cum adică? Absolut nimic.[1] *(îşi umple a doua oară paharul.)* Nu merită să vorbim. *(Dă pe gît a doua oară paharul.)* Ce să fie?

EPISCOPUL : Noroc!

DON JUAN : Noroc! *(îşi umple a treia oară paharul.)* în fiecare zi îmi exprim dorinţa modestă de a nu fi chemat înainte de a ne aşeza cu adevărat la masă. Degeaba! întîi a fost de vină gongul, pe care ducesa nu-l auzea dacă ţîrî-iau greierii în vale. Atunci am pus să se facă altul, care să acopere cascada din valea Rondei. Serios, toată Ronda ştie cînd e ora mesei [la castel. Numai ducesa, nu. Am dat instrucţiuni slugilor s-o caute şi s-o găsească şi să i se comunice personal; masa e servită! Şi să nu fiu chemat înainte ca ducesă să traverseze curtea. Dumitale îţi vine să zîmbeşti! Sînt fleacuri, ştiu bine, nici nu face să vorbim despre ele; tocmai de aceea devin o tortură. Ce să fac? Sînt prizonierul ei, nu uita, căci nu pot ieşi din palat; dacă mă vede careva ieşind, s-a dus legenda mea, şi atunci ar trebui să-mi reiau viaţa de don Juan. *(Dă pe gît al treilea pahar.)* Să nu mai vorbim de asta!

EPISCOPUL : Un jerez delicios. *(Don Juan tace mînios.)* Un jerez delicios.

DON JUAN : Scuză-mă. *(Umple şi paharul episcopului.)* N-am spus nimic.

EPISCOPUL : Noroc!

DON JUAN : Noroc!

EPISCOPUL : Ducesa e o femeie minunată. *(Mai soarbe din pahar.)* E fericită, dar înţeleaptă; ştie foarte bine că dumneata, bărbatul ei, nu eşti fericit şi e singurul lucru pe care-l deplînge între patru ochi.

DON JUAN : N-are nici o vină, o ştiu.

EPISCOPUL : Dar ce?

95

DON j UAN : Să nu mai vorbim de asta! *(EpiscopuSA soarbe din pahar.)* Cînd intru în această logie în fiece zi, an de an, de trei ori pe zi, am senzaţia arzătoare că nu mai pot răbda. Fleacuri, vei zice. Dar nu

mai pot răbda! Şi, cînd, în sfîrşit, vine, mă port într-adevăr ca şi cum ar fi fost un fleac; ne aşezăm la masă şi spun : Poftă bună!
EPISCOPUL : O iubeşti.
DON JUAN : O să ajung şi la asta. Cînd zăboveşti cîte o săptămînă în Sevilla ca să-şi vopsească părul, n-aş putea spune că-mi lipseşte...
EPISCOPUL : Dar îţi lipseşte.
DON JUAN : Da.
EPISCOPUL : Nu e bine ca bărbatul să fie singur, spune Scriptura, de asta i-a şi creat Dumnezeu o tovarăşă de viaţă.
DON JUAN : Şi a crezut c-aşa o să fie bine? *(Slujitorul intră cu o tăviţă âe argint.)* Nu sîntem gata. *(SlujiÂ torul iese, luînd cu el tăviţa de argint.)* Serios vorbind, revolta mea împotriva Creaţiunii, care ne-a împărţit în bărbat şi femeie, e mai aprinsă ca oricînd. Tremur înainte de fiecare masă. Ce monstruozitate ca omul singur să nu poată fi un tot întreg! Şi cu cît doreşti mai mult să fii o entitate independentă, cu atît mai tare te-apasă blestemul şi cu atît rămîi mai expus celuilalt sex. Cu ce-a meritat omul o asemenea soartă? Şi pe deasupra trebuie să mai fiu şi recunoscător, ştiu bine. Acum, n-am altă alegere : ori mort, ori aici. Recunoscător pentru închisoarea asta în grădini paradisiace!
EPISCOPUL : Ei, prietene...
DON JUAN : O închisoare, îţi spun!
96
EPISCOPUL :(Cu patruzeci şi patru de camere. Gîn-deste-te numai la atîţia alţii, don Juan, care n-au decît o jnică locuinţă.
DON JUAN : îi invidiez.
EPISCOPUL : Cum aşa ?
DON JUAN : Cred că-şi pierd minţile şi nu-şi mai dau seama de nimic... De ce nu m-au lăsat să intru la mî-năstire ?
EPISCOPUL : Nu oricine poate intra la mînăstire.
DON JUAN : înmulţiţi-vă şi umpleţi pămîntul!
EPISCOPUL : Aşa stă scris.
DON JUAN : Nici o anatemă din partea bisericii, ştii şi dumneata, şi nici o spadă din lume nu m-au făcut să tremur; dar ea, o femeie care mă iubeşte, mă aduce în fiecare zi într-o asemenea stare. Şi cu ce, mă rog? Văd doar că nu mai pot să zîmbesc la ceea ce e ridicol, că o să mă împac cu ceea ce nu te poţi împăca. E poate cea mai bună dintre toate femeile imaginabile, dar o femeie, iar eu sînt un bărbat. Nu-i nimic de făcut, eminenţă; şi cu bunăvoinţă, cu atît mai puţin. Asta nu duce decît la o emulaţie, în care fiecare îl umileşte pe celălalt cu bunăvoinţa lui. Ar trebui să ne vezi şi să ne auzi cînd sîntem singuri. Nici o vorbă tare. Curată idilă. O singură dată un pahar trîntit de perete, dar numai o dată şi gata! Am ajuns de o delicateţe mspăimîntătoare; suferim, dacă celălalt nu e fericit. Ce altceva mai trebuie unei căsnicii perfecte? *(Pauză.)* Un singur lucru mai lipseşte, ca sexul să-mi arunce şi ultimul laţ după gît...
EPISCOPUL : Şi anume ?
DON JUAN : Să mă facă tată. Ce-o să se întîmple cu mine atunci? Ea nu e vinovată cu nimic. O să ne aşezăm ca întotdeauna la masă şi o să ne spunem : Poftă bună!
(Miranda, ducesă de Ronda, îşi face apariţia.)
7-3167
97
MIRANDA : Am întrerupt conversaţia domnilor ?
EPISCOPUL : Nicidecum, dragă Miranda. Tocmai vorbeam de prăbuşirea în iad a lui don Juan. *(Către don Juan.)* Ai văzut spectacolul din Sevilla? *(Către Miranda :)* Acum se joacă la teatru.
DON JUAN : Dar eu nu mă duc la Sevilla.
MIRANDA: Un spectacol, spuneaţi?
EPISCOPUL : Se cheamă *EL BURL ADOR DE SEVILLA* sau *OASPETELE DE PIATRĂ;* a trebuit să-l văd, fiindcă se spune că l-a scris superiorul nostru, Gabriel Tellez[1].
MIRANDA: Şi cum e?
EPISCOPUL : Nu fără haz. Don Juan se prăbuşeşte! într-adevăr în iad şi publicul e încîntat că-l trec fiorii. Ar trebui într-adevăr să-l vezi o dată, don Juan.
DON JUAN: Să văd cum mă prăbuşesc în infern?
EPISCOPUL : Ce-i rămîne teatrului ? Adevărul nul se poate înfăţişa, ci doar născoci. Să ne închipuim un mo-l ment un public care ar putea să-l vadă pe adevăratul doj8 Juan aici, în această

loggie, din Ronda, la început de toamnă,! Doamnele s-ar făli şi la întoarcerea acasă ar spune : Vezi?'i Iar soţii şi-ar freca mîinile cu bucurie răutăcioasă : dona Juan sub papuc! Căci şi ceea ce e neobişnuit ajunge curînd; la un punct în care seamănă cumplit de mult cu obişnuitul. Şi atunci secretarii mei ar exclama : unde-i pedeapsa? Nesfîrşite ar fi confuziile. Un tînăr cu ifose, care se complace în pesimism, ar declara : căsătoria, înţelegeţi dum-i neavoastră, e adevăratul infern! Şi cine ştie cîte alte pla-j titudini... Nu, ar fi îngrozitor să auzi vorbind un public care vede numai realitatea. *(Dă mina cu Miranda.)* Rămîi ' cu bine, ducesă de Ronda!

MIRANDA: Vreţi chiar să plecaţi?

[1] Autor dramatic spaniol (1571—1648), cunoscut sub pseudonimul de Tirso de Molina..

EPISCOPUL : Trebuie. Trebuie. *(Dă mîna cu don Juan.)* cu bine, Burlador de Sevilla!

DON JUAN : Se va şi tipări piesa?

EPISCOPUL : Aşa cred. Oamenilor le place grozav să vadă din cînd în cînd un bărbat făptuind pe scenă ceea ce ar vrea să facă ei înşişi, dar care trebuie să ispăşească, pînă la urmă, pentru ei.

MIRANDA : Dar eu, Diego, nu apar în piesă ?

EPISCOPUL : Nu.

MIRANDA: Slavă Domnului.

EPISCOPUL : Nici eu, slavă Domnului, altfel ar fi trebuit s-o interzicem, şi teatrul are nevoie de piese. De altminteri, mă îndoiesc că a scris-o într-adevăr Tirso de Molina; mi se pare că e prea cucernică şi apoi, ca stil, nu e la înălţimea celorlalte piese ale lui. Dar, oricum ar *ii... (pune floarea pe masă)...* Domnul binecuvînteze masa voastră!

(Episcopul iese, condus de don Juan. Miranda rămîne cîteva clipe singură. O mişcare arată că nu se simte bine. Găseşte cartea pe jos. Don Juan se întoarce.)

MIRANDA: Ce s-a întîmplat cu cartea asta?

DON JUAN : Aha!

MIRANDA : Tu ai aruncat-o în colţul ăsta?

DON JUAN : Dar ce e de fapt?

MIRANDA : Tu întrebi dacă se tipăreşte, şi uite-o: EL BURLADOR DE SEVILLA Y CONVIDADO DE PIEDRA.

DON JUAN : Atunci el ne-a dăruit-o.

MIRANDA : Şi de ce ai aruncat-o în colţ? *(Don Juan îi aşază scaunul.)* E ora mesei? *(Miranda se aşază.)* Erai mînios? *(Don Juan se aşază.)* Mă nedreptăţeşti, Juan.

DON JUAN : Desigur, draga mea, desigur.

MIRANDA : A trebuit neapărat să mă întind o clipă.

DON JUAN : Vrei vin?

MIRANDA : Mulţumesc, nu.

98

99

DON JUAN : De ce nu?

MIRANDA : Deodată mi-a venit din nou ameţeală, mi se pare c-o să avem un copil.

DON JUAN: Un copil... *(Intră slujitorul.)* Sîntemgata.

(Slujitorul iese.)

MIRANDA : Nu trebuie să pretinzi acum, Juan, că te bucuri, dar o să fiu foarte fericită, dac-am să văd într-o zi că te bucuri cu-adevărat.

(Slujitorul intră cu o tavă de argint şi serveşte masa.)

DON JUAN : Poftă bună! MIRANDA : Poftă bună!

(încep amîndoi să mănînce în tăcere, în timp ce cortina cade încet.)